

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXI — Број 407
Субота, 17 октобар 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ЖЕЉЕН И ЗАВРЕНУТ, ФЛАШ ЈЕ СА ДЕЈЛА БЕО У КОЛА...

ПРВО МИ СЕ ПОД ПРЕТИМА ЗАРОВО ИО СРЕДЊИ ПРСТЕН, ВАТИМ СЕ ЛОПТА РА-СТАЛА ЧИМ САМ ЈЕ ДОДИРНО ДЛАНОМ!

МОЖДА СУ БИЛИ ДЕФЕКТНИ?

МОРАМ ДА ПО-РАЗГОВАРАМ СА ЗАРКОВОМ!

ФЛАШЕ!

ВОЛАН СЕ ИСКРИВНО ЧИМ САМ ГА ДО-ТАКАО!

ФЛАШЕ! СТАНИ! НЕ МОЖЕМО БЕЗ УПРАВ-ЛАЦА!

НЕ МОГУ! НОЖНА КОЧИЦА ПРОВИЛА ЈЕ ПОД!

ПОГАЂАЈУ СЕ ЧУДНЕ СТВАРИ! ВОЛАН СЕ ПОЛОМИО И КОЛА ЈУРЕ БЕЗ КОНТРОЛЕ...

УЛТВЕКЕМО У САОБРАЌАЈНУ ГУЂУ... А КОЧИЦЕ НЕ РАДЕ!

МОРАМ НЕШТО ДА ПОКУШАМ! НАЗАД ОВО НИЈЕ НИШТА ФАНТА-СТИЧНИЈЕ ОД МНО-ГИХ СТВАРИ КОЈЕ СУ МИ СЕ ДО-ГАЂАЛЕ!

ЗГРБИВШИ ЕЛЕК-ТРИЧНИ СТУБ, ФЛАШ ГА ЈЕ ИСКРИ-ВНО, АЛИ ЈЕ ЗАУСТАВИО КОЛА.

ШТА СЕ ТО ДОГАЂА ДЕЈЛА!

НЕ... НЕ ЗНАМ! АЛИ СЕ ВОЗИМ! ЗАГРИМ МЕ ДРА-ГИ... И ДРУЖИ МЕ ЧВРСТО!

ДЕЈЛА! ШТА ЈЕ? ШТА ПОКУ-ШАВАШ ДА МИ КАЖЕШ?

ДААА... НИЈЕ... НИЈЕ... ТВОЈА КРИ-ВИ-ЦА...!

ОПРОСТИ, ДЕЈЛА! НИЈЕ ТРЕ-БАЛО ДА ТЕ ЗАГРИМ! ГОТОВО САМ ТИ СЛОМИО КИЧМУ ПРЕ НО ШТО САМ ТО ПРИ-МЕ-ТИО!

МОЈЕ РУКЕ! НАРЕДНОМ СУ ДОВИЛЕ УЖАСНУ, РА-ЗОРНУ СНАГУ! МОРАМ БРЗО ДО ЗАРКОВА, ПРЕ НО ШТО ДОЂЕ ДО КАКВЕ НЕ-СРЕЊЕ!

ФЛАШЕ, ПРОФЕСОР ВИТРО ЈЕ НАЈЧУВЕНИЈИ ДИЈАГНО-СТИЧАР У ЗЕМЉИ! АКО ТИ ИКО МОЖЕ РЕЧИ ШТА ЈЕ С ТОВАМ — ОН ЈЕ ТАЈ!

ПРВО КУ ВАМ ИЗМЕРИ ТИ КРВНИ ПРИ-ТИСАК!

САД... СТЕГНИ-ТЕ ПЕСНИ-ЦУ!

ПРРРП!

У ОВОМ БРОЈУ:

- ТРИ АКЦИЈЕ
- ОХАНИ СЕ СВЕТИ...
- МИСТЕРИЈА ЈЕДНОГ АВИОНА

ГРИПОВИ:

Бајка о цару Салтану, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Ирска бајка, Пегаз тражи хи-дру и Сима Зима

КОНТИНЕНТИ ЋЕ СЕ ПОМЕРИТИ

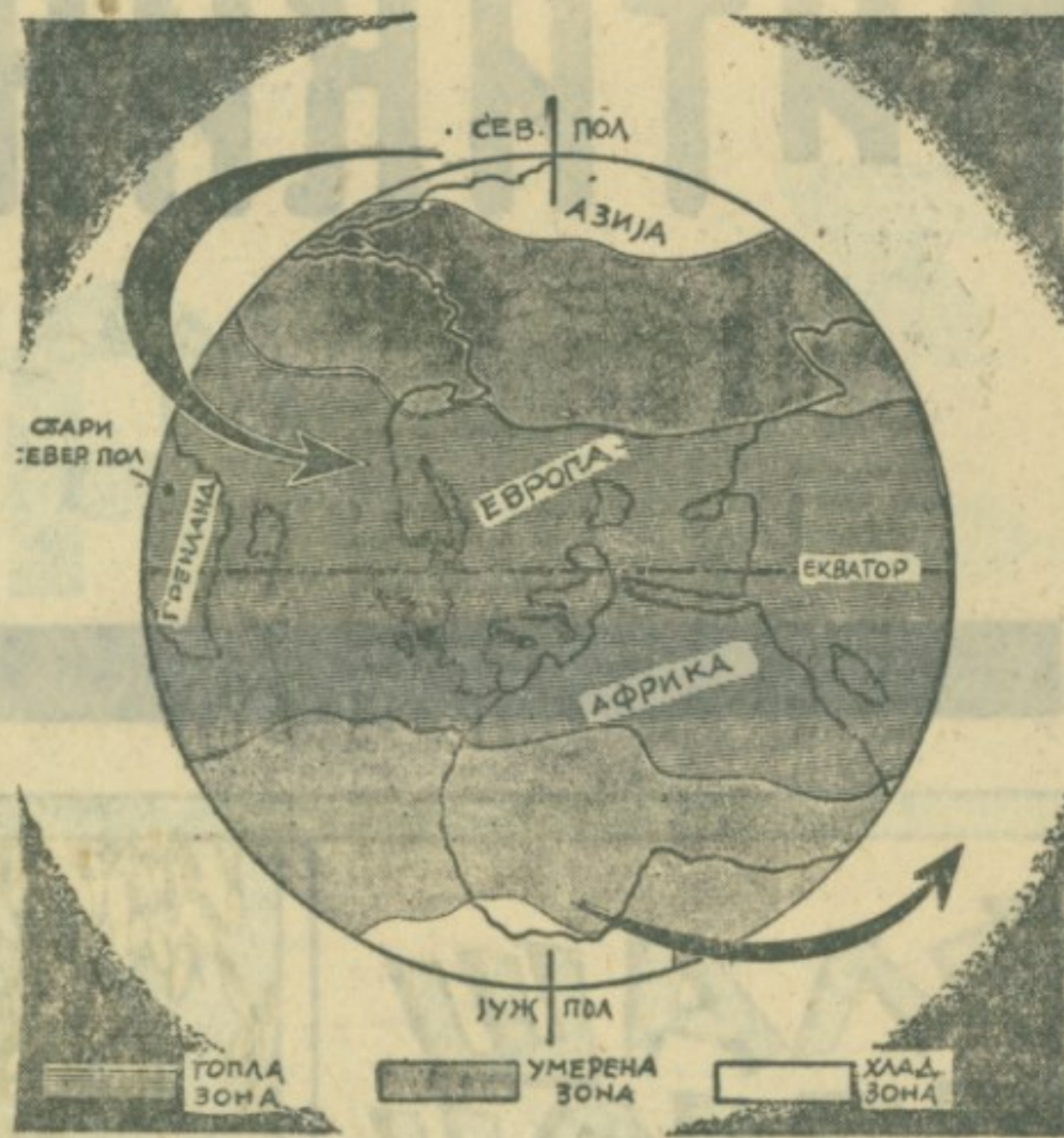
Теориска кружна линија коју Екватор описује око земљине лопте пролази преко Француске, Алпа и Југославије. Сахара ће се преобразити у плодна шенична поља и плантаже памука, на Гренланду ће се гајити маслине и виногради. Те географске промене на нашој земљи претсказује Чарлс Хепгуд, амерички професор универзитета из Њу Хемпшара. Хепгуд се већ више деценија бави проблемима дугорочних географских промена на земљи. Када је неколико месеци пред Ајнштајнову смрт саопштио великом научнику своју географску прогнозу овај је одговорио: — Сматрам да је ваша претпоставка исправна. Тешко је побити вашу тврдњу да се велики покрети земљине коре које ви описујете, периодично и

у кратким интервалима понављају. Ајнштајн је захтевао да Хепгуд пружи више појединости о својој теорији. Да би испунио његову жељу, Хепгуд је утврдио да „Хармонија земаљске еволуције“ да се захваљујући еластичности земљине коре на њеној површини врше цепања и набирања, образују континенти, мора и планински лан-

Француска, Италија и Југославија ћосћаће шројске земље

ци. Тај стари научник је сматрао да „дасање“ земљине коре проузрокује кретање континената. Његово гледиште дошнје је потврдио чувени професор Вегенер који континенте сматра за циновске сплавове који плоче по полутечној магми.

Хепгудова теорија наслања се даље на открића савремених геолога по којима периодично, сваких 25.000 година, Земља пролази кроз ледено доба за време кога у северној хемисфери лед у Европи силази све до Алпа, а у Америци до географске ширине Бостона. Још није утврђено који су узроци ове појаве и како се најчешће приписује сунчевој активности. Ово наизменично простирање и повлачење леденог слоја ремети земљину равнотежу која мора бити у складу са законима ротације. Ово ремећење равнотеже не врши се постепено. Површински камени покривач одупире се. Али, ако настану пукотине у њему, он попушта. Континенти се одвајају једни од других, једне планине настају а друге нестају. Догађају се страховите катаклизме помоћу којих се једино може објаснити изненадни нестанак читавих животињских

во је да наизменично померање огромних наслага стена и леда проузрокују љуљање Земље. Данас тежина леда Северног пола одржава равнотежу са ледом Јужног пола. Та ће се равнотежа пореметити када противтежа на једном од ова два места нестане. Данас је утврђено да се лед са северне земљине полулопте повлачи, док се онај са јужне шири. Стога професор Хепгуд претпоставља да ће поново доћи до нагле метаморфозе која ће преобразити лице Земље. После вишегодишњих прорачунавања он је утврдио услове у којима ће се извршити ови поремећаји земљине равнотеже.

Антарктик ће се подићи према Екватору дуж меридијана који поред западне обале Аустралије пролази преко Јаве, Борнеа и острва Хајна. Европа ће се спустити према југу, а Француска, Италија и Југославија ће постати тропске, екваторијалне земље. Предзнаци ове катаклизме су циновски земљотрес у Индији 1897 године и нешто мањи 1950 године.

У сарадњи са инжењером Џемсом Камбелом Хепгуд је израчунао да ће се ове катастрофалне промене догодити кроз отприлике 40.000 година. Можда ће у међувремену научни напредак човечанства омогућити људима да неутралишу покрете плочењих континената који доводе до катастрофалних промена на Земљи.

врста као што су мајмуни, мастодонти и циновски медведи. Откриће њихових фосилних остатака показало је да су те оријашке звери одједаред и заједно угинуле. У њиховим стомацима нађене су несварене траве и по Хепгуду само неочекивано померање читавих делова земљине коре могло је проузроковати такве поморе.

На основу проучавања помоћу радиоизотопа професор Хепгуд је утврдио да је у време када су Европа и Северна Америка биле покривене ледом, Росово Море, које продире дубоко у Антарктик, било топло као данас Средоземно и изненада се охладило када се на другој хемисфери повукао лед.

Поред ових поставки које се односе на прошлост, најновија испитивања америчких научни-

СР ДАЧНИ ОДНОСИ ИЗМЕЂУ МРАВА И ПТИЦА

Познато је да међу разноврсним животињама постоји пријатељска и животна сарадња. У своје време писали смо о малој птици која дугим кљуном „чисти“ крокодилима зубе, о једној другој која треба инсекте по кожи извесних преживара, а недавно је утврђено да постоји животна сарадња између неких птица и мрва у Средњој Америци.

Испред мрва „ратника“ који у току најезде пустоше све на шта наиђу, лете неке птице. Оне лове мање животиње које су пред најездом напустиле склоништа и дале се у бекство. Птице нападају разне црве, пауке, скакавце, па и неке врсте белих и жутих мрва, али никад не насрћу на мраве ратнике који им омогућавају богату гозбу.

ЛАКА ЗАРАДА

Мали пас „Остин“ одвојио се једног дана од свог господара на њујоршком аеродрому и лутајући тамо-амо ушао је у један авион у коме су се налазили други пси које је требало превести у Париз. Пошто није био заведен у транспортну листу, овај „слепи путник“ пуштен је да иде куд хоће. Два дана дошнје један члан посаде америчког путничког авиона са линије Њујорк—Париз пошао је у магацин на аеродрому „Орли“ и успут приметно малог пса. Нико није знао одакле је тај пас, али сви рекли да је без газде. Авијатичар се тада сетио да је на њујоршком аеродрому прочитао плакат којим власник тражи пса сличног овом. Узео је „Остина“ и понео га у Њујорк. Тако је без икаквог труда зарадио 500 долара колику је награду богати господар обећао ономе ко му нађе пса.

НИЈЕ ДОБРО

Испитујући анатомске разлике између дивљих и питомих зечева, зоолози су закључили да припитомљавање животиња утиче на дегенерацију њиховог живчаног система. Између осталог, мозак питомог зеца знатно је лакши од мозга дивљег зеца.

Ripley's ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ЏОРџ БЕРОУЗ

ИЗ БЕЛГА (САД) БИО ДЕ СПАШЕН 1692 КАО БЕШТАЦ У САЛЕМУ
ЗБОГ ТОГА ШТО ДЕ НЕПРУЖЕНОМ РУКОМ
МОГАО ДА ДРЖИ ТЕШКУ ВОДНИЧКУ ПЛЪКВУ
СТАВИШИ БЕДАН ПРЕТ У ОТПОР ЦЕВИ

У 17 ВЕКУ ЕКБЕРИ

БУ У ВИРѢНИЈИ (АМЕРИКА)
БИЛИ ТОЛИКО ДРАГОЦЕНИ
ДА БУ КОЛОНИЈЕТИ ПРИЛИ
КОМ БЕОБЕ СПАШИВАЛИ
СТАРЕ КУЉЕ ДА БИ СПАСИ
ЛИ ЕКБЕРЕ ЗА НОВЕ ДО-
МОВЕ

НАКЛОНОСТ СТЕЧЕНА БАТИНАМА

РИЧАРД БИЧЕМ ВОЂВОДА ОД ВОРВИКА
(1381-1439)
БЕШТАЦ КРАЉА ХЕНРИЧА И ДОБИО ДЕ 1432 СПЕЦИЈАЛНУ ДОСВОЈУ
ОД ПАРЛАМЕНТА ДА ОВОГ УЧЕНИКА ТУМЕ ШТАПОМ
И АКО ДЕ ВОРВИК ЧЕСТО КОРИСТИО ОВУ РОБЛАТЦУ И КАЖИВАЛО
КРАЉА КОДИ ДЕ ТАДА ИМАО П ГОДИНА, ОВАЈ МУ ДЕ И КАСНИЈЕ
БИО УВЕК ВЕОМА ПРИВРЖЕН

КУЉА-КАЛЕНДАР

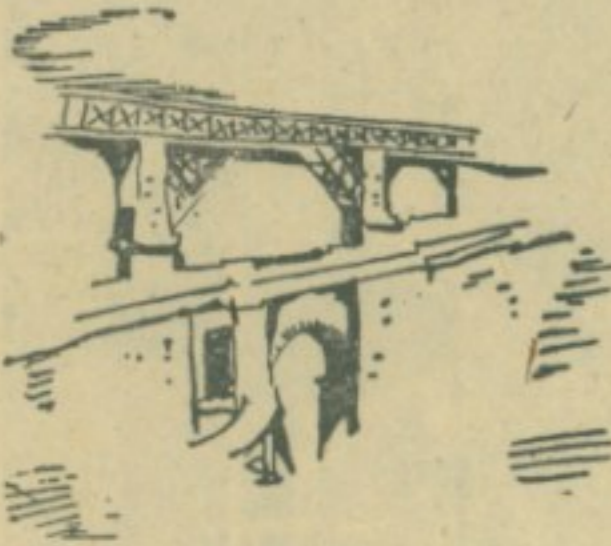
ЗАМАК, БЕДАН ХРАТОВА У ЕНГЛЕСКОЈ ИМА 7 ДВОРИШТА - ПО ДЕАНО ЗА СВАКИ
ДАМ У БЕДНИЦИ 52 СТЕПЕНАТА - ПО ДЕАНО ЗА СВАКУ БЕДНИЦУ У ГОДИНИ И
365 ОАБА - ПО ДЕАНУ ЗА СВАКИ ДАМ У ГОДИНИ

ЛОХ ЛЕВЕН (ВЕДАГЛЕСТ)

ВЕДНО ДЕЗЕРО У ШКОТЕКОЈ ИМА
11 ОСТРВА
11 МИЉА ОБАЛЕ
11 ВРЕТА РИВА
11 ВРЕТА ВОДНОГ БИЉА

И ПОСЛЕ 100 ГОДИНА

У размацима од по 100 година, преко реке Гаве, у Пиринејима, саграбена су три мо-

ста и то један изнад другог. Сва три моста се и данас употребљавају.

КАД БИ...

Кад би се из мора и океана издвојило све злато кога има у морској води и поделило на

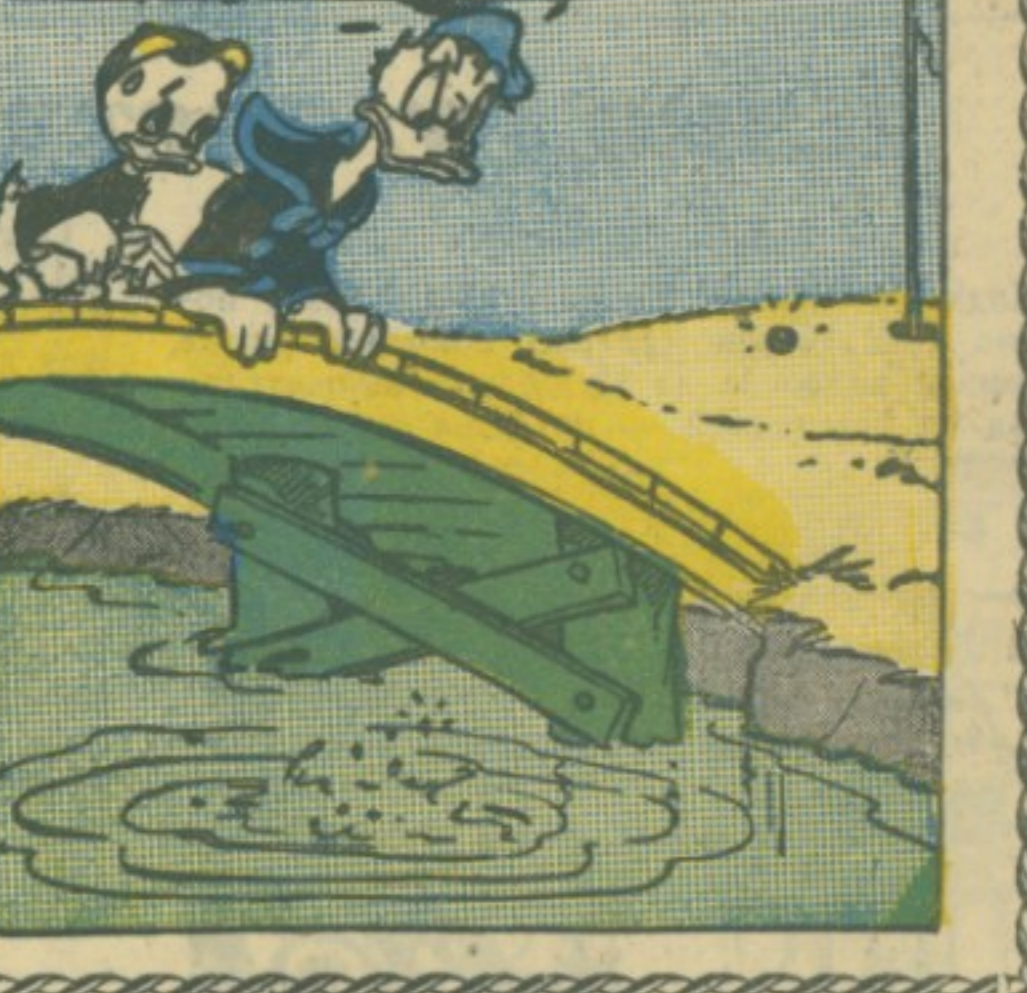
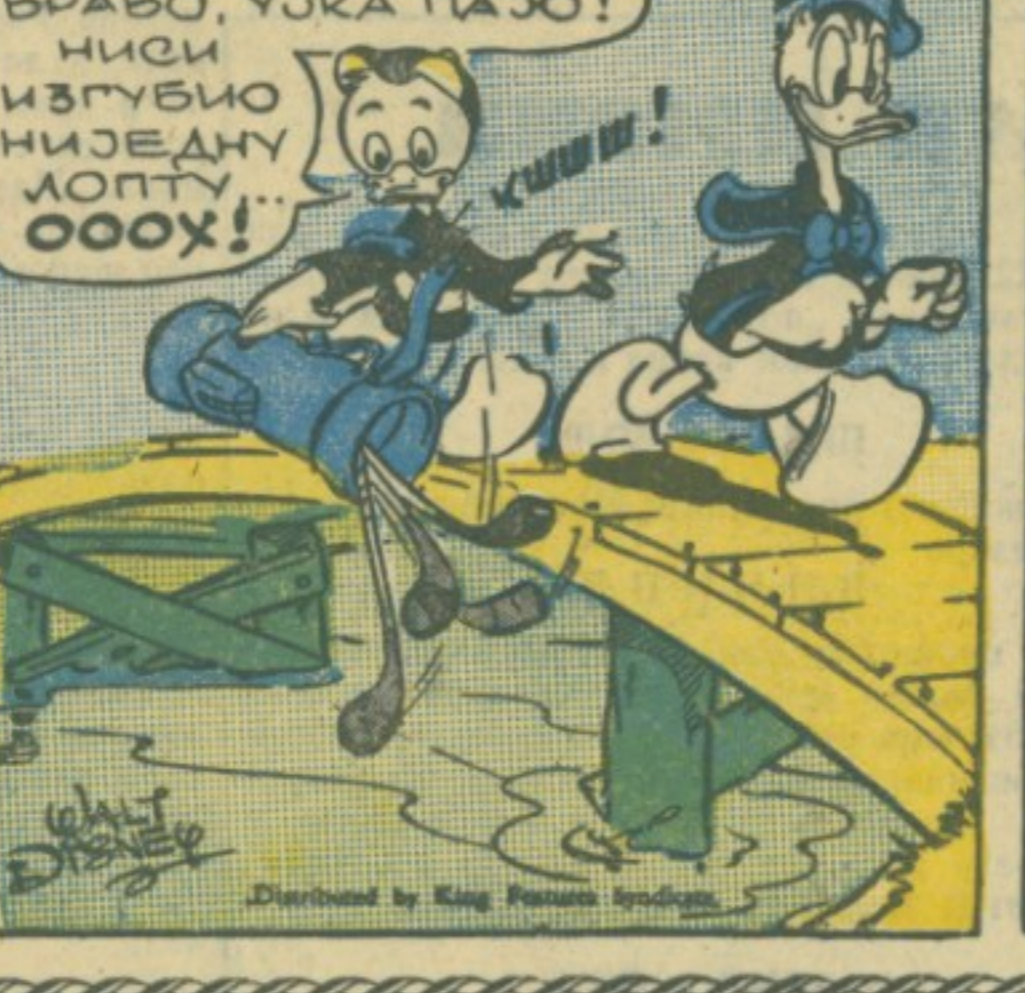
једнаке делове свим становницима на Земљи, сваки човек добио би 35 тона овог драгоценог метала.

БЕЗ ОЧИЈУ

Риба-фењер (ignora agassizii) има фосфоресцентну главу

која јој осветљава пут, а у опште нема очију.

Погодити на кога личи новорођенче древна је игра пуна самообмана свих „очева, мајки, тетака, пријатеља и родбине мале бебе“.

„Дете је плунути отац“ ре-

ћи ће једни или „права слика мајке“ пронаћи ће други. Паљљива анализа фотографије детета и слике кад оно постане одрастао човек откривају да се у изразу, цртама, очима и осмеху бебе назире будући одрастао човек: сликар, научник,

војник, глумац, итд. Или: први поглед открива весељака или циника, злоћу или мудрицу. Ево неколико упоредних фотографија неких познатијих људи данашњице, када су били бебе и када су одрасли.

И Г Р А ПУНА САМООБМАНЕ...

Ко би помислио да се иза ових замишљених дечјих очију, уоквирених мркозлатастим

увојцима, крије највећи биолог данашњице Ростан.

Погледајте познатог фран- суског политичара и радника Пола Реноа: некад и

Читавих 80 година деле јавног ова два иста израза очију.

Познати француски снима- тељ Реноар био је славан још као беба. Он је много пута

позирао своје оцу, чувеном француском сликару Реноару.

историског доба. Удигнутих сурли крећу се скоро нечујно, гегајући тешка тела, кроз густу дунглу.

Ара Рато осећа како му срце застаје од узбуђења. Овако нешто тајанствено још никада није видео.

Али шта је то? Онај млади слон, скоро у средини крда, једва се вуче, а његова леђа су изобличена крвава маса.

Крдо су лако пронашли. Животиње су нервозно дупале ногама, а неколицина је гласно трубила. Тада се зачуо продоран крик тигра. И опет почеше слонови да лупају ногама. Дакле, то је било! Тигар је напао младог слона и раино га, а затим га је крдо својом лупом отерало.

Мора да је био храбар момак тај тигар, који се ухватио у кошца са крдом слонова.

Ара Рато је мирно чукао иза једног дрвета. Кад наиђоше махути, он се придружио неопажено.

Он мора по сваку цену да излечи младог слона. То му се стално врзма у глави. То мо-

ручали у великом шатору махараца.

Ту паузу искористио је Ара Рато да припреми свој план. Његов отац коме се обратио за савет, одбио га је грубо:

Глупости, оно што су богови почели, човек не преба да прекида. Ако су богови хтели да млади слон буде тешко рањен, онда ће они и да одлуче да он или оздрави или умре.

После тих речи стари махут се нагло окрену од свог сина и оде до ватре где су остали махути управо палили бакље.

Са запаљеним бакљама у рукама пели су се на палисаде. Крдо се узнемири.

Махараца и његови гости заузели су места да посматрају необичан приказ.

Ара Рато не види ништа осим слонице и њеног рањеног младунца. Мора покушати да се приближи животињи.

На знак махараца игра почиње. Уз гласне крике махути бацају запаљене бакље међу слонове, који се распршавају уз узбуђено труљење. Сад је

Сан дечака Ара Рате — Први лов —
Напад тигра — Повреда старих закона
— Нестали у дунгли

ОХАНИ СЕ СВЕТИ

Чувари слонова седели су око ватре и узурјано причавали. Су тра је велики лов на слонове. На позив махараца многи белци стигли су из далеке вароши да присуствују лову.

Огромни кедаши поново су оправљени, те палисаде више од човека исплетене од бамбусових мотки. У њима дебелокожи господари цуцгле проводе свој први огорчени бес, кад их доводе заробљене после лова.

Срце застаје од узбуђења

Ћутећи посматрао је Ара Рато, седамнаестогодишњи дечак, пламен ватре. Једног дана и он ће бити махут, чувар слонова. Сутрашњи лов је први у његовом животу.

Сутрадан, чим је сунце, црвено као крв, изронило из дунгле, махути су пронашли једно крдо слонова које су опколи-

ли. На уговорени знак почела је вика и пуцање у ваздух.

Крдо је почело да се креће пуно страха. Стари слон, предводник, узурјано диже и спушта уши и, сурлом високо подигнутом испитује ваздух. Неколико младих животиња припија се страхљиво уз трубе мајки.

Ара Рато, први пут обузет грозничавим расположењем до ва, пуца се поред махута. Кријући се опрезно, жели да посматра одлазак слонова.

И тако они пролазе покрај њега. Једна величанствена слика! Ове огромне сиве животиње као да су дошле из пре-

ра и махараца вођа лова да му одобри.

Из кедаха нема излаза

После подне био је завршен први део лова. Крдо се налазило у кедаху. Чврсте капије биле су затворене. Мужјаци су се бесно бадали на палисаде, али бамбус је био добро уплетен.

Из кедаха нема излаза! Сад је крдо стајало мирно и као без живота уз ограду.

Почео је најтежи део лова: животиње треба једна по једна да буду одвојене од крда помоћу питомих слонова и да буду привезане за стубове.

За то време бели гости су

дошао час за чуваре питомих слонова.

Пламенови бакљи претворили су арену у замагљену слику црвенкасто-сивог дима, у коме се виде тешка тела слонова како се таласају, конопци који лете кроз ваздух и одјекују продорни крици животиња измешани са људским повичима и звекотом данада.

Два сата касије лов је завршен. Животиње из крда стајале су везане за стубове, док су са стране сваке од њих стајала по два питама слона.

Лек — повреда закона

Ара Рато је одмах открио где се налази рањено младунче. Он виде да је то млади мужјак стар отприлике око 3 месеца. Рана је страшно изгледала, а дебело слој прљавштине и крви покрио је месо, на коме су се већ купили ројеви мува. Млади слон ништао је уплашено кад је човек отпипавао његову рану. Трзао се, али ланци су били чврсти.

Младић се толико задубио у своје мисли, да није ни приметио како се приближила група махараца гостију; није видео ни махараца који је стао поред стуба младог слона. Он је стално миловао сурлу младе животиње умирујући је на тај начин. „Једна животиња, рањена је“ узвикну једна махараца гостинца. Ара Рато се трже из свог саварења и стаде узневерено да гледа по групи људи који су га опкољавали.

Тада му слику изненада једна мисао! Он се баши махараца пред ноге и замоли усрдно:

Дозволите господару да излечи једну животињу...!

Придружи му се и она гошћа:

— Дозволите му!

Јадни слон је тешко рањен и потребна му је нега.

Махараца им услиши молбу.

Идући недеља Ара Рато је преживљавао тешке дане. Махути су гледали у томе што је он лечио младог слона, повреду закона свог мистичног веровања.

Ово своје негодовање нису крили од младина. Доушле нису смели лично да му се свете, јер је он слона неговао по дозволи махараца, али зато су по тајно мучили младог слона, коме је Ара Рато дао име Охани. Нарочито један млади махут, мршав и оштрих очију није пропуштао ниједну прилику да га Охани не гурне грубо или да га удари гвозденим анкусом, штапом којим се служе махути.

Оханиева тешка рана најзад је била излечена. Три пута месеца Ара Рато је неговао те-

шко рањеног слона док се рана није затворила. За време своје болести Охани је у својој души укоренио безграничну љубав према свом спасиоцу, а према другим људима је осећао велику мржњу због тога што су махути с њим тако грубо поступали.

Ловци су тврдили...

Захваљујући будној пажњи Ара Рате није дошло до неког озбиљног инцидента између Оханиа и махута који су стално задиркивали слона. Ара Рати је било потпуно јасно шта су махути хтели да постигну сталним боцкањем и изазивањем. Очекивали су да ће Охани једног дана добити напад беса, те да ће га онда по наређењу махараца убити.

Махути су били завидљиви, не само што је Ара Рато оштрио законе богова, него и зато што се Охани развио у прекрасну и јаку животињу.

Три године је ишло некако, али је Ара Рато за то време своје пажње добио око уста узрезане боре, које су лепо развијеног младина чиниле озбиљнијим и старијим него што је уствари био.

Тада се изненада десило! Било је то три недеље пред долазак великих киш. Један махут, онај са оштрим очима, пролазио је крај Оханиа који је мирно јео и муњевитим покретом истргао му једну чекиву из репа. Охани се исто таквом брзином окренуо, прекинуо своје тешке ланце као да су од узике, зграбио подмуклог човека и високо га бацну у ваздух. Рески самртни крик махута био је једини глас ове сцене. Охани се осветио за дугогодишња мучења, осветио се тихо и загрижено.

Кад је Ара Рато зачуо дреку махута и видео њихово узбуђено трчање онда је помислио да се нешто десило са Оханијем. Махути су одмах обавестили махараца и он је наредио да се побеснели слон стреља. Охани су увели у један мали ограђени простор, а махути отрчаше да донесу пушке.

★

Два минута је Ара Рато био сам са својим штићеником. Узбуђено је обилазио слона. Охани је нервозно махао ушима, његова сурла пипала је Ара Рату као да тражи помоћ.

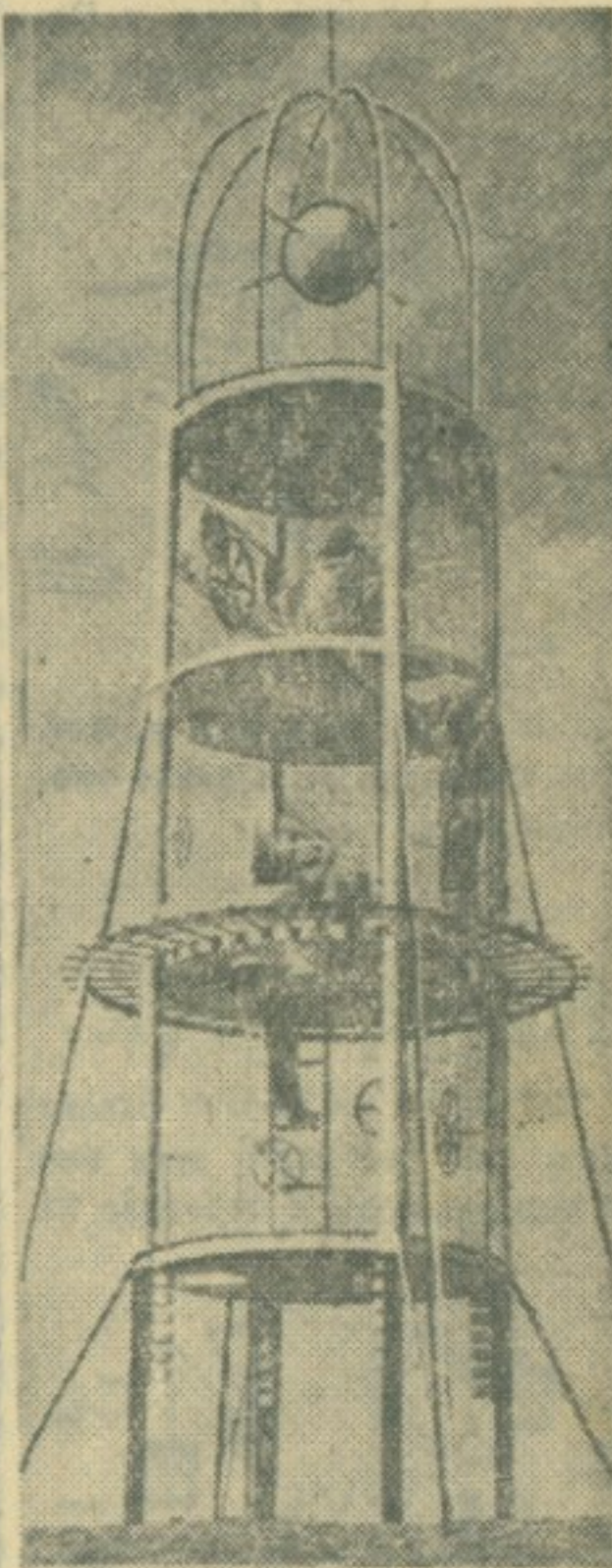
— Охани! — узвикну овај као по неком унутрашњем наређењу и испружи равно руку. Охани послуша заповест. Он пружи сурлу и за један час седео је Ара Рато високо на Оханијевим леђима. После једног минута нестао је слон са својим господарем на леђима испред погледа махута који су у бесном трку придоласили.

Ловци који су ишли у лов дубоко у дунглу тврдили су: да су видели из даљине велико крдо слонова које је предводни снажни слон, на чијим леђима седео један човек...

НЕОБИЧНА ГАЛЕРИЈА У АНДИМА

Пилот једног туристичког авиона у држави Перу, кога је изненадна бура бацила далеко ван уобичајеног правца летевља, открио је у перуанском делу Анда шиновске пртеже за које нико није претпостављао да постоје. Од раније се знало само то да у околини древног насеља Нашка на почетку падина Анда, постоји неко усправно камење, али није било познато чему је служило. Пилот залуталог авиона, међутим, видео је и снимно у не проходном делу области, сиви-

Троспратна ракета у дечјем вртићу

Најновија играчка у дечјем вртићу Кивенис клуба, у Онтарију, Калифорнија, је троспратна ракета, висока 12 м. Сваки спрат је, уствари, кавез да би се спречило пад малишана из ракете за време замисљеног пута на Месец.

КАКО ЈЕ КИР ОСВОЈИО ВАВИЛОН

Оснивач персијског царства Кир Велики који је живео пре наше ере између 560 и 529 године, освојио је Вавилон, некад важан град Мале Азије, без иједне капи крви и то захваљујући једној свећаности.

Град је освојен шеснаестог дана месеца Томаза, кад се у Вавилону на веома свечан начин прослављало венчање Томаза, бога Сунца, са богињом Истар. За време гозбе, која се одржавала на двору за великодостојнике и на улицама за грађане Кир је неопазиче продро у Вавилон. Кад је вест стигла до двора, његова војска држала је у рукама све стратешке позиције тако да је отпор био потпуно немогућен.

Како су постала имена

МАЛА ВЕНЕЦИЈА

Када је Америго Веспучи (1451—1512) посетио 1492 године северно приморје Јужне Америке видео је да Индијанци подижу насеља на сојеницама — на кољу изнад воде.

Таква насеља су га погсетили на Венецију, па је он цело приморје назвао именом далеког италијанског града. Касије је истим именом назвао и цело копнено-залеђе тог приморја. Тако је постало име јужноамеричке државе

ВЕНЕЦУЛЕ

то јест Мале Венеције.

МЕДВЕЂИ ГРАД

Главни град Швајцарске

БЕРН

(170.000 становника) добио је име по немачкој речи Бар, која значи медвед. Дакле, Берн — „Медвеђи град“! Чудно име за град који је данас познат по многим културним споменицима, творницама прецизних инструмената, машинградњи итд.

МИРИШЉАВИ ЗАЛИВ

Велики град на југоистоку Кине и истокмену британску колонију

ХОНГКОНГ

(24 милиона становника) Кинези називају СЈАНГАН, што на њиховом језику значи „Миришљави залив“.

Ову територију Енглези су освојили 1841—42 године а 1898 године су је проширили узимањем „под закуп“ још неких ближих делова кинеског копна и суседних острва.

ПРЉАВА ВОДА

У канадској провинцији Манитоби лежи велико језеро

ВИНИПЕГ

чија површина износи 24.000 км². Истим именом назван је и главни град те провинције, који има око 250.000 становника, фабрике за машинградњу, прехранбену индустрију итд. На језику Индијанаца који живе у том крају реч „Ви“ значи прљав а „Нипи“ вода; отуд Винипег — „Прљави вода“!

ЗЕМЉА ЈУГА

У источној половини полуострва Индокине лежи

ВИЈЕТНАМ

чије име на језику њених становника значи Земља („вијет“) југа („нам“). Као што је познато она је подељена на Јужни Вијетнам, који има 12,4 милиона становника (површина 170.000 км²), и Северни Вијетнам са 15,2 милиона становника (површина 164.000 км²).

ВИСОКА ПЛАНИНА

На острву Хаваји, у Тихом Океану, постоји велики активни вулкан

МАУНА ЛОА

висок је 4.168 м. На језику Хавајаца он се зове Висока Планина: мауна — планина и лоа — дугачка, висока.

ДА БИ ДЕТЕ ПОДИГЛО ЧЕТКУ, ПОТРЕБНО МУ ЈЕ ДА НАПРЕГНЕ СВУ СНАГУ.

У ЦИНОВСКОМ СВЕТУ

становника Сиријуса. Познате су и многе приче на ту тему.

Данас нема човека који бар једанпут није затворио очи и допустио својој машти да га претвори у цина, који безбрижно корача са острва на острво, лако прелази планинске врхове, иде улицама неког огромног града рушећи облакодере и рукама хватајући авионе, остављајући за собом страх и пустош.

Машта? Да, у овом случају расплинута човечја машта која се претвара у фантастичне облике. Али ретко коме падне на памет да смо ми стварно цинови, окружени многобројним правим „патуљцима“. Сва кодневно пролазимо крај њих, живимо у истој соби, разго-

ТРОГОДИШЊИ ДЕЧАК ПРОШЕО СЕ НА ПРСТЕ ДА БИ ДОЖВАТИО УПАЉАЧ ТЕЛЕВИЗОРА.

ваљено седи „отац“ — уствари циновска гипсана фигура — и чита новине. У соби се налазе сто и столице, телевизор, мачка направљена од жрна. Све је то повећано за два и по пута од нормалне величине, јер су стручњаци утврдили да дете од три године види околине предмете толико повећане. Сада можете замислити тог малишана који се стварно осећа као да је залутао у некој земљи цинова.

Дете нормално не одаје страх, јер су ти „цинови“ његови родитељи. Оно се од првог дана привикло и саживело у тој средини. И мачка га неће уплашити, јер се та „ци-

новска“ животиња благо умиљава око њега. Наравно, да би помакло столицу, оно мора да напегне сву снагу, а да би отворио телевизор, мора да се прогне на прсте. Али, то детету ништа не смета, јер сваког дана оно све више расте, а ствари остају исте. Тек после много година ако човек посети кућу или град у коме је као дете живео, он ће видети како је то све много мање него што је некада замислио. Сада је и он постао „цин“, нормално се осећа у свету, заборављајући да деца око њега и сада виде ствари онако као што их је он некада видео.

ЦИНОВСКИ „ОТАЦ“ ОПОМЕРНО ЈЕ „БЛАГИМ“ ГЛАСОМ МАЛИШАНА ДА НЕ ЛАРМА ДОК ОН ЧИТА НОВИНЕ

варамо са њима, а тако мало знамо о њиховом гледању и хватању света који их окружује. Наравно, реч је о деци. Како је то осећање живети у њиховом свету где људи изгледају као цинови, намештај огроман, а раздаљина велика?

На ово питање дао је практичан одговор познати енглески архитекта Паул Ритер, који је у граду Нотингему у Енглеској, уредио изложбу, која посетиоцима сасвим верно дочарава димензије децејг света. И деца имају машту, која их носи и успављује, када она виде Дизнијеву земљу и јунаке из бајке. Али оно што деца виде својим очима није тако минијатурно и обично како се мисли.

На овој мало чудној, али врло поуочној изложби могу се видети људи и делови намештаја два и по пута већи од њихове нормалне величине. Ту је фотеља у којој за-

ош од давнина човечја машта створила је цинове — измислила људе огромних размера, који су имали и натчовечанске особине: били су зли или добри чудотворци, могли су да закораче преко највећих планина и да прегазе преко најдубљих мора.

Познати су и детаљно описани киклопи-личности из грчке митологије, као и Одисејево бекство из пећине једнооког киклопа. Свифт је за свој политичко-сатирични роман Гуливерова путовања, такође доста размишљао о овим колосима, пошто је свог јунака великог Гуливера провео кроз земљу Лилипутианаца — патуљака, а доцније и кроз земљу цинова. И Волтер је у једној својој сатири узео као главну личност дива

ДЕТЕ У КУЊИНИ ОСЕЋА СЕ КАО У КУЊИ У КОЈОЈ СТАЊУЈУ ПРАВИ ЦИНОВИ

ГОРИ ОД СЛОНА

Власник трговине порцеланским предметима у Хамилтону, у Охају, хтео је да провери узречницу која се употребљава у том крају и која гласи: „Као слон у порцеланској радњи“. Циљ му је био да види колику би штету ова животиња стварно могла да учини. Изнајмио је слона из тамошњег зоолошког врта и за три сата, колико је слон провео у радњи, није разбио ниједну стварчицу, али је зато свет, који је нагрио да види слона, разбио посуђе чија вредност износи 100 долара.

ПРИЈАТАН МИРИС ПАРИСКИХ МЕТРОА

После проба извршених пре две године, Управа париске подземне железнице завела је на возовима специјалне аутоматске уређаје за освежење устајалог ваздуха у подземним станицама. На првом и последњем вагону подземне железнице налази се по један аутоматски уређај. Чим први вагон наиђе у станицу, из њега излази облак пријатног мириса који истовремено убија штетне клице. Кад воз пође из станице, из уређаја последњег вагона излази исто хемиско средство све док се композиција не изгуби у тунелу.

ДИМЊАЦИ КОЈИ »НЕВАЈУ«

Као у свим индустријски развијеним земљама, тако и у Совјетском Савезу становници који живе у сенци фабричких димњака трпе од загађеног ваздуха. Да би се борили против овог зла, совјетски стручњаци за хигијену у индустрији дошли су на мисао да то спрече на овај начин. Они су претходно установили да сумпорна киселина, која одлази из растопљене руде, може да се задржи на страницима одвода ако се у шућини димњака изазове вибрирање ваздуха. Пошто су практичне пробе успеле, неки фабрички димњаци у Совјетском Савезу почеће ускоро да „звуче“.

ДА СЕ НЕ ЧЕКА НА АУТОБУС

У Лондону постоји 500 линија и 7.000 аутобуса. Међутим, често се догађа да услед закрчености улица путници морају дуго да чекају на аутобуској станици. Да се то не би догађало, управа саобраћаја установила је електронско обележавање возила. На сваком аутобусу уместо броја постоји светлосно жарниште друге боје, активно дану и ноћу. На аутобуским линијама налазе се пријемници са фотоелектричним хелијом који контролишу пролазак аутобуса и обавештавају дежурног службеника о ситуацији на станици. Чим службеник установи да на једној линији аутобус одавно није прошао, одмах у том правцу шаље завардна кола.

Tom и Jerry by JOE MUSIAL

КАКАВ ДИВАН ГЛАС, ГОС'Н ПАУЦЕ ...

ХМММ

ЗАР НИЈЕ ПРИРОДА ВЕЛИЧАЈНА?

НЕШТО СМИШЉАЈУ... У БРАДУ ВИХ СМЕО ДА СЕ ЗАКУНЕМ!

ЗАШТО СЕ СКИТАТЕ И БЕСПОСЛИЧИТЕ? ЗАР НЕМАТЕ НИШТА ДА ПОМОГНЕТЕ МАМИ?

НЕ БЕСПОСЛИЧИМО! МИ ПРОУЧАВАМО ПРИРОДУ... ВИДИТЕ ОНОГ ПАУКА?

НЕ ЗАНИМАЈУ МЕ ПАУЦИ! 3-3-3

ЗАР НЕКЕТЕ У МОЈ САЛОН? РЕЧЕ ПАУК МУЗИ...

ПРЕСТАНИ С РЕЦИТОВАЊЕМ... И ДОБРО ЗАТЕЖИ!

КАПЕТАНЕ! ПОЗВАНИ СТЕ У САЛОН!

УБИЦЕ! ЦИГАРЕ НИСУ ЗА ДЕЦУ!

КУ-КУ! ЈЕСТЕ ЛИ ТО ВИ КАПЕТАНЕ?

СПРОООНГ! А... ШТА?

МИСЛИШ ЛИ ДА ЈЕ ЖИЦА, А "ДОБРО НАШТИМОВАНА, МАЕСТРО?"

МАМА! ДА ВИДИШ КО ЛИКОГ ЕМО ПАУКА УХВАТИЛИ!

ШТА? ТИ СИ ПАУК? ИНСЕКТ! ПАРАЗИТ! СВИРАШ ДОК СЕ ЗА САТИРЕМ ОД ПОСЛА!

БУДУЋНОСТ АВИЈАЦИЈЕ

т на Месец и моћне вишеспратне ракете тренутно су скренули пажњу јавности са ваздухопловства. Ево најзначајнијих остварења у овој области као и пројеката који ће у блиској будућности постати стварност.

На америчкој тржиште лансирана је нова врста ваздухоплова такозваног „хелибуса“, модернизованог хеликоптера који ће транспортовати 68 путника брзином од 240 километара на час. Оне ће саобраћај између већих и не много удаљених градова.

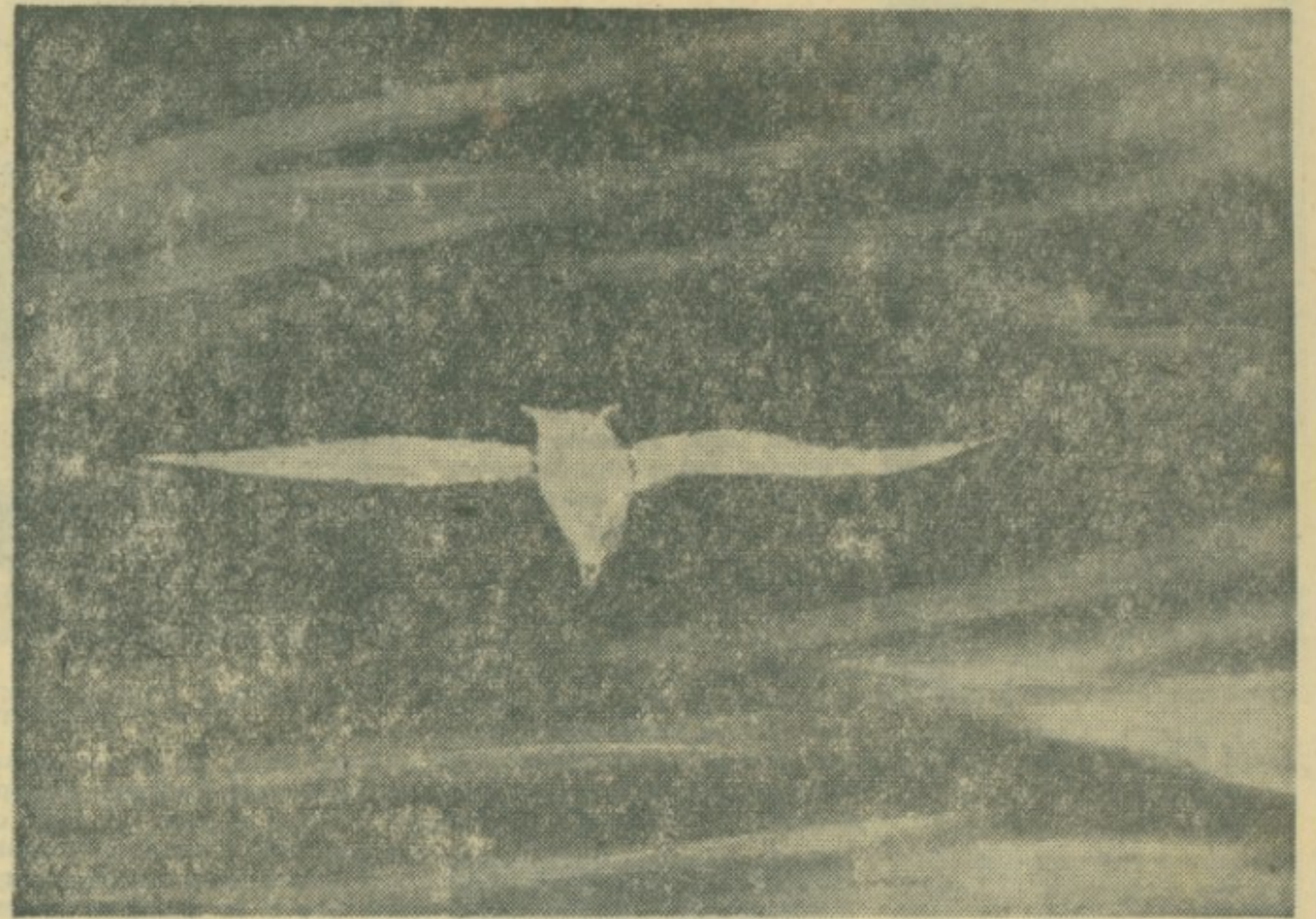
Атомски путнички авиони за сада су у свим земљама стављени у други план, јер би једна карта за путовање била много скупља од карте на млазном авиону.

Прогрес у авијацији не очекује се само од убрзања, већ и од новог америчког типа авиона, такозваног „конвертибилна“ који може вертикално а затим у току лета помоћу елиса мења правац, тако да оне не служе више за вертикалну, већ за хоризонталну вучу. Сматра се да ће већ око 1965 године овакви авиони заменити хелибусе. Неки техничари сматрају да ће можда кроз пет година линијски путнички млазни авиони моћи да атерирају на крововима кућа. Један енглески стручњак недавно је изјавио да ће око 1970 године циновски вишемоторни млазни авиони, који лете брзином од 2.700 километара на час, на висини од 18 километара и транспортују 135 путника, моћи да узлећу и слећу вертикално као најлакши данашњи хеликоптер.

НАМЕСТО ГАЈГЕРОВИХ БРОЈАЧА — ПУЖЕВИ

Има животиња које су осетљивије на радиоактивно зрачење од других. На пример, ако се радиоактивном зрачењу подвргне један пуж, он ће одмах да увуче рогове, острига ће да склопи калке, мрави ће, врло узнемирени, почети да јуре лево и десно тражећи невидљиви излаз, и тако даље. Без Гајгеровог бројача ове животиње знају да је наступила опасност.

ДОВИЋЕЊА У ПРОЛЕЋЕ

Миллиони птица напустили су сада своја гнезда и отиснули се на дуго и узбудљиво путовање. Тај пут је далак и пул неизвесности. Многе драме одиграће се у ваздуху, а многе птице неће више никада поново доћи у своје напуштене домове. Али, закони природе су неумољиви.

Тешко је и замислити кроз какве све напоре морају да прођу и какве тешкоће треба да преброде ова нежна бића, пре него што дођу до свог циља. Нека јата птица су већ кренула са замрзлим брежуљка Северне Европе, Гренланда. Она ће морати да преваље око 7.500 миља док нађу своје место на тлу жарке Африке.

Птице певачице обично путују ноћу. Дан оне проведу ловећи инсекте, јер за време лета птице троше огромну енергију.

У току сеобе птице инстинктивно одређују правац свог путовања. У лету често користе повољне ваздушне струје, које их због аеродинамичног облика тела и лаких шупљих костију, носе као мале једрилице. Али, понекад оне морају да се боре против снажних супротних ветрова. Ноћне магле или кише представљају највећу опасност за ове мале путнике. Када птице у том неспрегледном мору влажне таме, угледају кулу светиљу, оне бивају привучене светлошћу као да су омамљене и мењају свој правац. Под таквим условима оне могу да се нађу стотинама миља далеко од правца свога пута, изнад пространог океана. Тада настају часови ужасне драме у ваздуху. Уморне и гладне птице лете до изнемоглости, чиста јата падају у узбуркане таласе мора. Понекад треба издржати 36 и више часова у лету. Оне које имају срећу да нађу на бродове на пучини, слете на њих као на острва спасења.

Када се прелете мора, завршена је прва етапа пута. Када птице угледају афрички континент, ве радују се томе као и други путници на домаку циља, јер знају да и овај пут над копном није ништа мање опасан. Под њима се сада пружа огроман океан

вредог пустињског песка, без трунке хране и без капи воде. Пешчане олује су опасније од оних које их прате над морем. А када у близини обале нађу шумарке, или даље у пустињи мале оазе, ни ту не престаје опасност, јер многи непријатељи: птице грабљивице и друге звери су спремни да хватају изнемогле путнике.

Не, то није лак пут на који птице крећу сваке јесени. Нико не зна колико птица напуштају своја гнезда и крећу на дуго путовање скопчано са многим опасностима. За време тог путовања чим угреше погодан тренутак за одмор, оне зашкрћу: „Довиђења у пролеће“. То је знак поздрављања, обећања које птице увек одрже, јер у пролеће истим тим путевима кренуће оне са југа на север, у своја стара гнезда, међу своје старе пријатеље.

ДА СЕ ОЧИСТИ ЧИТАВ ГРАД

Свакодневно спремање стана, прање и рибање одузима домаћини прилично времена и захтева доста снаге. За 25 година рада у кући једна домаћица толико очисти да би то било довољно да се један велики град засија од чистоте.

ЦИНОВСКЕ ОЛОВКЕ

У свету се производи готово 370 различитих врста оловка, у више од 70 разних боја и 18 степена тврдоће. Има тара колико износи обим Земље.

пих свега 1,25 сантиметра и цинкова-оловака дугих 3 метра и 60 сантиметара. Обичном оловком може се исцртати линија дугачка готово 60 километара или написати око 50 хиљада речи.

С МРЕЖОМ ОКО СВЕТА

Да би набавила све што јој је потребно и припремила дневне оброке, домаћица мора у току једног дана да превали око четири километра. После тридесет година вођења домаћинства она иза себе има толико пропешачених киломе-

тара колико износи обим Земље.

Жандармерски живот није лак, али је понекад ипак забаван.

У једанаест часова ноћу дошао је у жандармерску станицу човечуљак с рифом брадицом и црвеним носем као краставац. Каже да му се догодила незгода. Наредник га поче испитивати, али човечуљак не зна са кога краја би почео. Требало му је доста времена док је успео да исприча шта му је управо догодило:

Он је кројач из Отрадовица и враћао се са кројачке скупштине у Костелцу. Признаје, кајући се, да је са скупштине изишао око чет после подне, али се после састао с позаницима, запричали се, свратили у крчму и оданде изишао нешто око девет, по мраку. Изгледа да му се мрак не свиђа.

— Дакле, потражим с ким бих се удружио на путу — прича он. Под Хурком срећем неког човека и одмах пођем с њим. Али он није волео да говори. Журно је. Рекао да је у Отрадовицама на одмору, али ми се то учинило чудно, јер га нисам дотад видео. А није ни лично на неког на одмору. Уосталом ове Пражане човек никад не може схватити, јуре ти они по пољима, по шумама као да их је то најмио. Овај је поврх свега имао у руци батину као цепаницу, био је без шешира, а кад сам се почео распитивати код кога станује и колико мисли код нас да остане, није хтео да одговара. Помислим, дакле, да ће бити најбоље ако пођем својим путем, али се он одједном присетио да ћу ја знати неки крајни пут кроз шуму.

„Аха, — помислим — хоћеш да ме навуцеш у густу шуму, па онда збогом светл!“

Сазнао сам јуче док сам био у Костелцу да се одржава тамо седница клуба тешкоатлетичара. Знам, господине нареднице да не изгледам као атлета, али ми се сам да се то у мраку можда неће познати. Он ништа није одговарао, а ја сам додао да сам већ неколико пута добио лепе на-

граде за победе у грчко-римском рвању.

— То је диван спорт, — каже ми тај господин. — Ја само погледао идем на пецање.

— Аха, — мислим ја, — хоћеш да ме уљуљушкаш да заборавим на опрезност. То ти неће поћи за руком.

— Није то никакав мушки спорт — одговорим му ја — ја сам још пре рата, кад сам у Прагу био на наату, тренирао бокс, А највише ми се свиђа стрељање.

Он опет вели да је то занимљиво. Каже да му је срећан случај послао таквог

Јарослав Пехичек:

НОЋУ ЈЕ МРАК

јунака за сапутника, јер је то за овакав ноћни пут права благодет. Али је то рекао некако чудно. Одмах сам помислио:

„Момче, теби се не може веровати“.

— То је моје задовољство, — настављам одмах, — у пуку ми није било премца у гађању из пушке и револвера.

— Међу нама, господине нареднице, у рату нисам ни био, јер сам дустабандија и нешто сам мало грвао. Истину да кажем и не знам како револвер изгледа. Али мислим, пре него му се у глави све то среди изићи ћемо из шуме, а онда сам на коњу, јер пред селом не сме ни покушати да ме нападне.

Наједном он заћута. Видело се једва на корак пред нама. Замало да нисмо изгубили пут.

— Ада се овде слабо види! — велим ја. — Вама је лако, имате штап, а ја ћу сломоти ногу.

— Извукао сам као слу-

чајно успут из уметрених дрва цепаницу, једва сам је носио, да бих се могао о нешто ослонити.

— Сад бар могу неког дупити овим по глави — додадох узгред.

— Зна се да је ватрено оружје најпоузданије — почео сам опет. — Знате, не би требало али ја не идем без револвера ни у цркву. Кад у шуми ноћу сретнете неког непознатог, довољно је да урадите само ово...

И почео сам шкљоцати кутијом за цигарете.

Сапутник наједном потскочи, мислио сам да ће ме сад напасти, гурну ми нешто у руку и побеже у шуму. Ја такође нисам оклевао, са оваквим људима нема шале. Истрчим из шуме и погледам шта ми је жушно у руку.

— Ево то, молим вас, новчаник и сребрени сат. Шта да радим са њима?

У тај час неко залупа на врата и мали, дебео господин у карираном капутићу, без шешира упаде у собу као без душе.

— Господине нареднице, ја сам опљачкан! Некакав разбојник ми је узео у шуми новац и сат.

— Да није ово ваше, — упита га наредник и угризе бркове. — Овај господин је то нашао!

Два ноћна шетача почеше да буље један у другог и са запрепаћивањем да упоређују своје страшне претпоставке са неочекиваним стварношћу.

— Да, изгледа — промуца Пражанин. — Биће да је разбојник путем изгубио. Хвала вам, збогом.

Обојица пожурише кроз врата и немрило погледаше један другог.

— Сад бисмо могли још комад пута да идемо заједно — предложи бојаљиво господин из Прага.

— Или би вам се више свиђало да попијемо коју за срећна састанка. Знате, не бих волео да о овоме причате. Овде ми се свиђа и не бих хтео да се враћам у Праг кад ми још преостаје четрнаест дана одсуства.

Трагом научних израза

● Европљани су много касније од Кинеза открили црни минерал који привлачи гвозђе. Сматра се да је грчки мислилац Талес први проучавао ову физичку појаву. Примерицног минерала који га је веома заинтересовао потицали су из околине малоазиског града Магнезије и због тога му је Талес дао име „магнес“. Овај назив дошао је до нас као реч „магнет“, док се минерал данас зове магнетит.

● Велики природњак Плиније Старији побркао је Талесов „магнес“ с једним другим примним минералом, па га је такође назвао „магнес“. У Средњем веку Плинијева дела преписивана су руком и тако умножавана. Понекад су тај посао обављали људи недовољно пажљиви, а можда и недовољно учени, па су мењали многе његове речи и изразе. Тако је Плинијев „магнес“ постао „манганез“.

● У каснија времена Плинијев „магнес“ употребљаван

је у прављењу стакла за отстрањивање тј. испирање нечистоћа и примеса које би иначе стаклу дале зеленкасту боју. Због тога је овај минерал добио име „пиролузит“ од грчке речи „пир“ — ватра и „лоуези“ — прати.

● Године 1774 шведски минералог Јохан Готлиб Ган издвојио је из пиролузита нов метал. Име за нови метал Ган је узео из средњовековних преписа Плинијевих дела: назвао га је манганез, тј. манган.

● У стара времена у области Магнезије био је откривен и један минерал беле боје. Римљани су га назвали „магнезија алба“ (на латинском „албус“ значи бео) за разлику од Талесовог „магнеса“ који је црн. Године 1831 француски хемичар Антоан Биси издвојио је један метал из руде сличне „магнезији алба“ и назвао га — „магнезијум“.

● Тако се име старог града Магнезије очувало у називима

два метала — мангана и магнезијума — минерала магнетита и у имену једне природне појаве — магнетизма...

● ● ●

● За Грке из последњих векова пре наше ере, стари египатски језик био је већ „мртви језик“, исто онако као што су данас за нас латински и старогрчки. Грчки путници који су доспели у Египат наишли су тамо на споменике на којима су се могли видети уклесани тајанствени знаци које обични Египћани нису умели да читају нити да разумеју. Језик на тим споменицима био им је непознат. Само су још египатски свештеници разумевали стари језик и због тога су Грци тајанствене знаке непознатог писма назвали „хијероглифика“ — од грчких речи „хиерос“ (свети) и „глифеин“ (урезати, уклесати) од чега је касније постао назив хијероглифи или јероглифи, како и ми још и данас називамо старо египатско писмо.

СНМА ЗИМА

ТРИ АКЦИЈЕ

Гестапо и специјална полиција уложили су све своје снаге да у зиму 1941—1942 године у Београду униште партијску организацију. Започели су обимну крволочну хајку на њене чланове, симпатизере и све родољубе. Била је то тешка зима. Многи комунисти пади су на својим борбеним положајима, а агенти гестапоа и специјалне полиције ликовали су што ће коначно сатрти партијску организацију у побуњеном Београду, и већ једни другима честитаали.

Бањички логор пунио се из дана у дан, стрељања нису престајала, гинули су знани и незнани борци, а ипак револуционарни покрет у Београду пламтео је и даље. Али растао је и бес крволока. У једном поверљивом извештају специјалне полиције њен шеф је морао да констатује: „... један део револуционара није могао бити досад откривен услед строге конспирације која је основно правило комуниста у њиховим акцијама...“

Партијска организација Београда радила је у дубокој илегалности, и за све време окупације и терора, непријатељи нису могли да је униште. Појединачни успеси били су брзо замрачвани и ликована су се претварала у немоћан бес. Ни одмазде нису могле да застраше родољубе. Бунтовни Београд и хиљаде његових становника пожртвовано је учествовало у акцијама које је организовала и водила партијска организација.

У тренуцима кад су сматрали да су на врхунцу своје моћи, и да је партијска организација Београда сломљена, крволочни шеф IV отсека спе-

цијалне полиције Бећаревић морао је да извести своје господаре: „... У међувремену комунисти су извршили једну несхватљиву отмицу и два атентата на полицијске службенике...“

Све се то десило у року од два месеца. Иако је Бећаревић уживао углед код Немца ове три акције угрозиле су његов положај и он је морао да нађе начина да се оправда. То је наравно било на рачун комуниста које је у специјалној полицији сврставао у категорију I и после ужасних мучења слао у Бањички логор где је требало да остану „до даље наредбе“. Међутим, они су сви убрзо по доласку ту, стрељани.

А кад је почетком 1942 године шеф гестапоа позвао да му се и лично објасни шта се то све догађа у Београду, овај је нервозно кршио прсте и снисходљиво се извињавао: „Чинимо све што можемо, али у онима је сами ђаво!“

Споразумевајући се међусобно родољуби су већ били створили свој тајни језик. То више нису биле само јавке него и позив на дело.

На вратима једног стана у Палмотићевој улици зачуо је неки младик. Кад се појавио домаћица, рекао је: „Послао ме тетка Перса за пекмез“. Домаћица, већ постарија жена, одговори: „Пекмеца немам, али ево ти корпа дрва“. А под дрвима у корпи био је револвер, који је ова жена вешта сакрила кад је њен син официр одведен у ропство.

После тих тајних порука, избијала је увек нека акција. „Где је општинска штедионица?“ — „На Чукарици!“ — „Послао ме чика Ставра из Смедерева!“ — „Хвала богу!“ — „Дошла сам из вашег ме-

ста, Поздравила вас је мајка!“ — „Послао ме чика Младен за ципеле!“ — „Имам само један пар“ — „Ви имате кревет на продају?“ — „Не ја, има комшија!“ — „Молим вас да ли је овде госпођа Валерија?“ — „Ту је у трпезарији“ — и хиљаде других оваквих порука које су скривале договоре и дела београдских комуниста и родољуба.

Месни комитет партијске организације у Београду првих месеци 1942 године одговарао је на терор гестапоа и специјалне полиције читавим низом револуционарних акција. Али тада се и месни комитет налазио у тешком положају. Његови чланови су се све теже скривали испред бесомучног непријатеља, али су ипак успевали да се састају и доносе одлуке које су одмах потом спровођене у дело.

У току два месеца чланови партије, уз помоћ симпатизера, остварили су три значајне акције, поред многих других.

На путу од Ужица ка Београду — агенти гестапоа ухапсили су једну другарицу код које се налазило много илегалног материјала. Пошто је била пред порођајем гестапо ју је предао једном одељењу тадашње војне болнице. После порођаја требало је да започне мучење како би се дознао канал и везе преко којих је она дотурала материјал. Месни комитет одлучио је да ту другарицу спасе. Декларирајући се и симпатизери покрета успели су да је из затвореничког одељења болнице преместе у породилнице Опште државне болнице.

Један од учесника у тој акцији прича:

— Било је то половином јануара месеца 1942 године, Београд је био потпуно завојан. Напољу је кошава разносила снег у густим леденим облацима, а око три сата после подне већ је почео да се спушта мрак.

Ухапшена другарица се већ била породила. Пред вратима

њене собе чувао је стражу наоружани жандарм. Два друга, са скривеним револверима у џеповима, ушла су у одељење као посетиоци јер је био дан примања. Хитро се разоружали жандарма, затворили га у једну споредну про-

ЖИВИ ФИЛТЕРИ

Док обожаваоци куварске вештине уживају у шкољкама, они не сањају чему служе ти мекушици на добром гласту. Међутим, износи се научну истину до које су дошли зоолози, верујемо да се тиме неће покварити ниједан апетит.

Као и друге шкољке са цевима за усисавање и избацивање воде, тако и шкољка звана „Венера“ игра важну улогу у процишћавању морског јала. Загњурена у песак, Венера извлачи из своје шкољке две мекане цеве које могу да буду различите дужине. Цеве су назване „сифонима“. Животиња увлачи у себе воду кроз трбушни отвор а избацује је пречишћену кроз леђни отвор. Док му се задржава у телу, мекушац црпе све што може да храни његов организам. Да би се течност кретала, ангажован је веома компликовани сплет мишића који воду потискују ка излазном отвору. За то време шкољка узима из воде кисеоник, без кога не би могла да дише, и разне отпатке са морског дна. У току 24 часа један мекушац пречишти 50 до 100 литара воде! Више стотина хиљада шкољки, које леже у песку једног дугачког пешчаног спруда, врше у правом смислу речи чишћење дна и пречишћавање воде читаве обале.

Маколик се мало времена један мекушац налазио у песку са отпацама нечистоће, он их вари и зато може

сторију и пресекали телефонске везе. Потом су са одељења извели другарицу, заједно са бебом, и несметано изишли из болнице, пред којом је чекао неки стари аутомобил. На самој капији шест другова бомбаша били су спремни да тупе у акцију на први знак.

Вејавница је била страшна. Очи и лице засипале су иглице синтог бољикавог снега. Невероватном брзином сви су се сместили у ауто који је мучно затандркао београдским улицама. За време те вожње, више него узбуљиве, беба која још није честито ни прогледала, ћутала је у топлог крилу своје мајке и, у пратњи одлучних и неустрашивих људи, пренета у слободу.

Бока Космајац био је један од најозлоглашенијих агената специјалне полиције. Садистички је уживао у мучењу ухапшених родољуба и хвалио се како је он страх и трепет за комунисте. Његов помоћник био је Обрад Залада, по положају нижи од Космајца, али по крволочности раван њему. Космајац је станао у улици Змаја од Ноћаја, и сваког дана одлазио на дужност у злогласну Главвачу. Месни комитет је решио да та два ђелата ликвидира.

Био је почетак марта 1942 године. Велике гомиле снега још су стајале по улицама, а изјутра биле замрзнуте. За ову акцију била су одабрана четири најбоља млада члана партије. Наоружани револверима они су заузели своја одређена места у време када је Космајац требало да иде на посао.

Пред самом Космајчевом кућом једна девојка у народној словачкој ношњи стално је

преспала млеко из једне канте у другу. И већ је постајала нервозна. Али, кад су из куће изишли два човека, и најпре се обазрели на једну и другу страну, она започе као случајно да дуца кантом о канту. Убрзо одјекнуше пуцњеви. Космајац и Залада више нису начинили ниједан корак према Главвачи, а са улице је зачас нестало и млекарице Словакиње и другова.

После овога није протекло готово ни недељу дана. Једном улицом, која је у то време носила име кнеза Павла, закорачио је Драгољуб Штерић, старшина првог квартала и поверљива личност специјалне полиције. Тек што је био изишао из своје куће и заузео став важне личности, јер је сматрао да већ самом својом појавом удица страх — а наједном одјекну неколико револверских хитаца. Штерић се затетурало и свали на плочник, а три човека појурше улицом у разним правцима. Жандарм, који је био на дужности пред Штерићевом кућом, брзо скиде пушку и окину једном, два пута. Један човек је још трачао, и жандарм опали још једном. Човек паде и остаде на плочнику непомичан.

У овој иначе прометној улици, сав свет се разбијо. Жандарм је пришао човеку на кога је пуцао и утврдио да је мртав. Вратио се својој шефи, који, сваки пред извештајем плочника, није више давао знаке живота. Дунуо је у шиштаљку дуго и сакрио се иза капије од страха да се и њему нешто не деси.

А месни комитет београдске партијске организације спремао је нове акције...

да буде и опасан по човека делу француске обале. Да не кад се употреби као храна. „Венера“, а сличних шкољки бољења и тровања, рибари има на стотине врста, увози се у Западну Европу из Сједињених Држава и зато је скупа, али је има на једном градских колектора.

ЛУТКЕ СА „СРЦЕМ“

Амерички произвођачи играчака изнели су недавно на тржиште лутке код којих може да се чује како „срце“ куца. Ускоро ће се поред оваквих лутака продавати и разне животиње-играчке са „срцем“. Уствари, у унутрашњости лутке налази се један мали електрични механизам, тачно на месту где се код човека налази срце. За правилан рад „срца“ произвођачи дају, нажалост, само једногодишњу гаранцију.

ЗАПАМТИЛА

Шведски железнички чиновник Јарестам возећи се пре неколико месеци ујутру својим аутомобилом на посао у Штокхолм спазио је на ивици пута лисиче младунче које је било лако озлеђено, а остало је без мајке. Није имао времена да се оно њега бави, па му је оставио свој доручак. Сутрадан животиња га је чекала на истом месту и отада ју је он свакодневно хранио. Лисица је најзад оздравела и порасла и толико се припитомила да једе из његове руке.

ЗБОГ ТРАДИЦИЈЕ

Енглеска влада још плаћа годишње изванредан износ за одржавање замка, који, уствари, не постоји, нити је икад постојао. Наиме, у 17 веку краљ Чарлс II измислио је „замак Филингхарн“ да би своју благајну, пуно новцем на рачун својих поданика, који су морали да плаћају данак за тај измишљени замак. Доцније, он је тај измишљени посед издао у најам, али државна благајна, која је наплаћивала данак од поданика, није обуставила исплате краљу, мада се знало да замак не постоји. Из традиционалних разлога ништа се није изменило.

НЕВЕРОВАТНО, СВЕ ИСТО...

Харолд Синклер и Хершел Синклер близанци су. Они не само да личе један на другог као јабука јабуци, него, како кажу, углавном исто мисле и исто раде, што је невероватно. Пре неки дан Харолд је пошао аутомобилом до свога брата. У истом тренутку и Хершелу је пало на памет да посети Харолда. На аутопуту Олатона, америчка држава Кентаки, њихова возила су се средла и сударила. Оба возача остала су неповређена, али се догодило опет нешто невероватно: за оправку својих аутомобила, који су исте марке и истог модела, и један и други имали су да плате тачно по 250 долара, јер је квар био исти.

Све у духу времена

ЕВО ЈОШ ЈЕДНОГ ПРИМЕРА ЧЕМУ СВЕ МОГУ ДА ПОСЛУЖЕ ПЛАСТИЧНЕ МАТЕРИЈЕ ПРЕКРИВАЧ ОД ПОЛИЕТИЛЕНА ЧУВА СТАНОВНИКЕ ОВЕ КУЋЕ ОД МРАЗА. НЕ ДОПУШТА ДА СЕ ОКУЖИ ВАЗДУХ А УСПОРАВА И ХЕМИСКЕ ПРОЦЕСЕ МАТЕРИЈАЛА ОД КОГА ЈЕ КУЋА САГРАЂЕНА.

Вероватно је и вама позната хумористична прича Антона Чехова „Срећник“, прича о младожењи који је на брачном путовању свратио у бифе на станици Бологое да се мало поткрепи, а затим сео у погрешан воз и отпутовао на супротну страну од своје невесте. Смејући се над комичном ситуацијом, свакако сте били склони да његову „расејаност“ објасните оним што је „срећник“ попио у бифеу. Међутим, кривица можда није била искључиво његова.

У време грађења првих железничких пруга у Русији сматрало се да је најбоље ако се железничка станица налази као какво острво, усред трачница. При томе је станична зграда прављена строго симетрично, сви су улази и излази били исти, тако да није ни чудо што су путници често седали у погрешан воз.

Историја првих железничких пруга у Русији пуна је догађаја који данас изгледају просто смешни. Као и у другим земљама, и тамо су на железнице гледали као на веома опасан изум. Да би се та опасност смањила, био је уведен низ мера међу којима је била и најстрожа забрана пушења у вагонима. На листу прекршитеља ове забране доспео је једном и познати композитор Лист. Кад је он, не знајући за ту забрану, запалио цигару у вагону царскоселске железнице, настала је таква узбуна да је Лист био приморан да иде

НЕСРЕЋНИ «СРЕЋНИЦИ»

у жандармериску станицу „на изјашњење“.
Једна од мера безбедности био је и „лов“ на сумњиве особе. У прво време постојања

лика важност да је њено испуњавање често контролисао нико други до начелник саобраћаја, гроф Петар Клајнимихел који је имао специјалну канцеларију на железничкој станици у Петрограду.

Нарочито строг надзор водио се над отпремањем поште. Због тога су поштанске композиције отправљане у пратњи жандарма-коњаника, који су на својим коњима јурили поред воза.

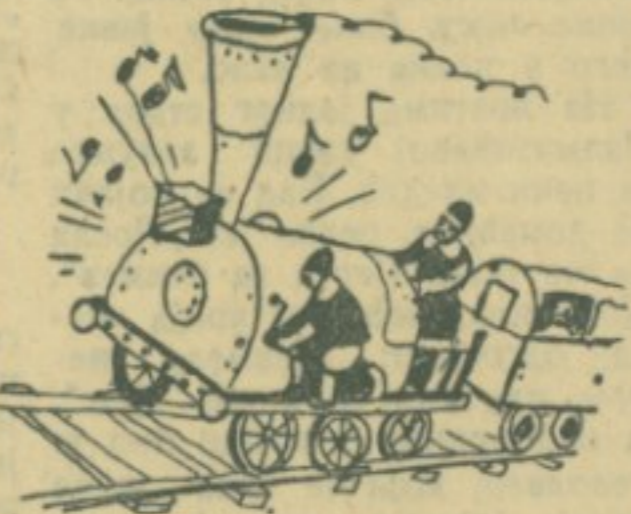
Звиздук локомотиве изазивао је страх код људи. Због тога је Николај I наредио да се звиздуци замене — музиком. Тој наредби придавала се то-

Гроф Клајнимихел, страсни љубитељ помпе и параде, оденуо је чак и кондуктере у војничке униформе. Та његова страст, уствари, подражавала је царској склоности ка парадама, умало једном није стала живота царску породицу.

Године 1850, вођњом цара, царице, великих кнезова и царске свите, требало је да се званично отвори николајевска пруга. Али, пре свечаности, а због проверавања сигурности, пругом су се најпре провозала два батаљона војника. Вођња царске породице била је припремљена с великом помпом. На свакој раскрсници стајао је по војник, а на крову дворског вагона кочио се у ставу мирно, у пуној парадној униформи, гардски официр чија је дужност била да мотри на евентуалне опасности. Кад је композиција кренула, он је поспрнуо и замахао рукама да би одржао равнотежу. Дежурни војник схватио је то као знак за пребацивање скретнице, па је упутно композицију на један слепо колосек на коме су се налазиле гомиле наслаганих дрва. У последњем тренутку катастрофа је избегнута захваљујући присебности једног другог војника. За то време официр је, полумртав од страха, лежао на крову вагона држећи се грчевито за вентилациону цев.

То није била једина згода за време ове вођње. На мосту преко Вербинске Јаруге композиција се наједном зауставила. Настала је узбуна и

рени су читави оркестри. Испред димњака локомотиве био је постављен вергл чију је ручицу окретао нарочити чиновник. Његову свирку пратили су кондуктери трубама и добошима.

Локомотиве царскоселске железнице, израђене у иностранству према специјалним нацртима, имале су лична имена: „Лав“, „Орао“, итд. Па ипак, ни оне нису биле сасвим сигурне, због чега је у покретни инвентар железнице било уврштено и — десет коња.

На николајевској прузи кондуктер је, као кочијаш, седео на „сиду“, на спољашњој страни вагона. Вагони треће класе, који су се налазили у првом делу композиције, имали су дрвене клупе, али су били без крова. Због тога су путници веома често путовали испод клупа, да би се бар донекле заштитили од варница из локомотиве и кише.

тра. Шта се догодило? Најзад се открило да је чувар пруге, желећи да се истакне и заслужи похвалу, премазао зарђале трачнице масном црном бојом. Да би композиција могла да настави пут, трачнице су морале бити посуте пепелом.

НАЈВЕЋИ ЗМАЈ

Столећима већ у малом јапанском граду Изобе сваке године, у одређени дан, одржава се свечаност пуштања змаја. Тај „општи“ змај увек је право чудовиште како по величини, тако и по изгледу. Ове године змај из Изобе потукао је све досадашње рекорде. Био је велик 64 квадратна метра и тежак 300 килограма. Приликом његовог пуштања искомбило се цело насеље и сви становници, и стари и млади, држали су уже. Кад се највећи змај на свету нашао високо у облацима, грађани Изобе морали су да напредују све снаге да их „летећи див“ не подигне са земље и не одлете заједно с њим.

ВАТРОГАСАЦ — РОБОТ

„Летећи ватрогасец“, конструисан је у Калифорнији. Он је пола ракета а пола хеликоптер, спушта се до саме ватре, а може да прелети до десет километара за свега петнаест секунди. Ватрогасец-робот лети до места где је пожар као ракета, а потом разапне падобран и спушта се према ватри на коју прска хемиско средство за гашење. Место на којем гори ватра проналази се радаром. Летећи ватрогасец биће од велике користи на аеродромима где брзина игра важну улогу за заштиту људи и материјала.

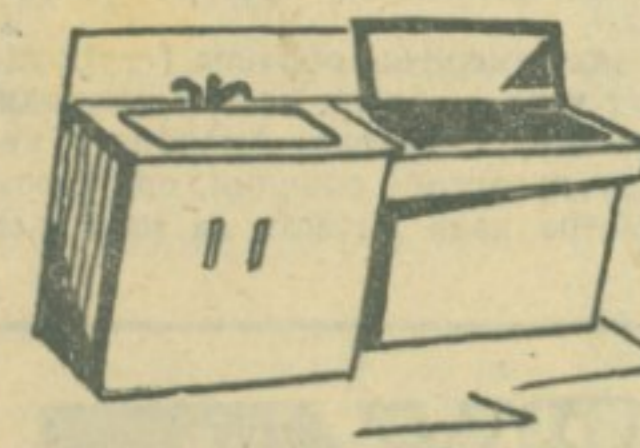
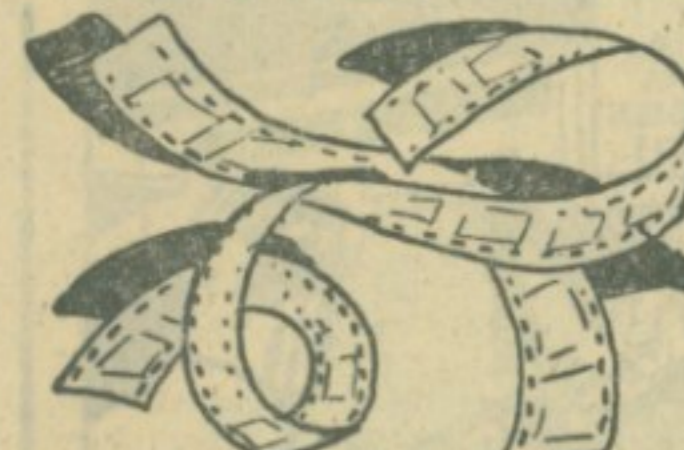

ИРСКА БАЈКА

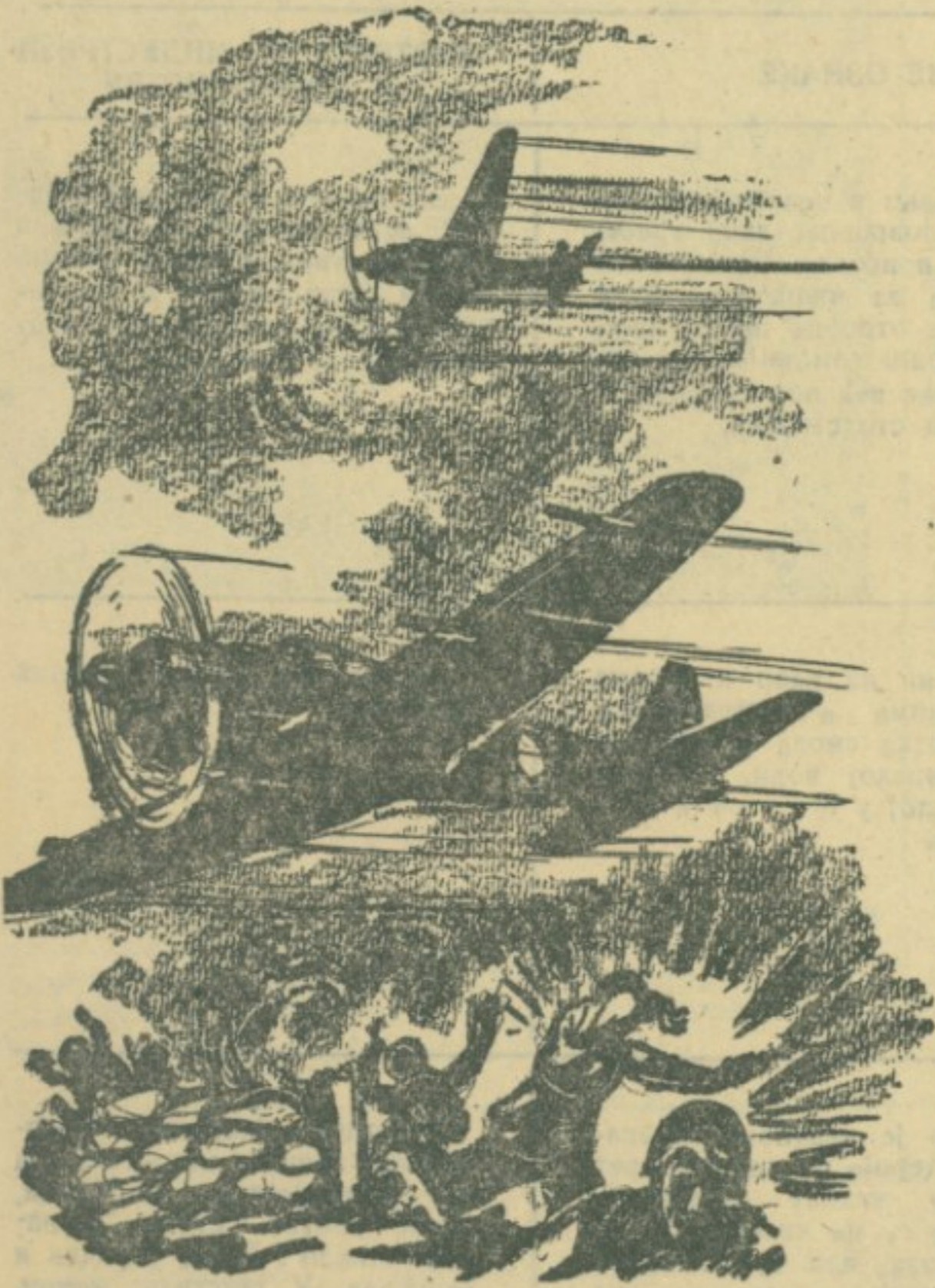
Електротехника је била готово једина област до 1939 године у којој су се употребљавали пластични материјали. Знано се за бакелит, галалит за целулозне ацетате и нитрате и — ништа више. Данас има толико пластичних материја да их ни стручњаци не могу лако набројати. Све се то објашњава изванредним својствима ових материја: чврстином, отпорношћу на удар и према води лакоћом одржавања „вечног младости“, јевтиноћом итд. Ми се налазимо у њиховом веку, а стручњаци тврде да је то заправо „детињство“ тога века.

Овде ћемо донети таблицу неких материја. Обавештења су врло кратка и непотпуна, јер би се о сваком вештачком материјалу могла да напише читава књига.

ВЛАДАВИНА ПЛАСТИЧНИХ МАТЕРИЈА

	ХЕМИСКО ПОРЕКЛО	КАКО СЕ ПРЕПОЗНАЈУ	БИТНЕ ОЗНАКЕ	УПОТРЕБА У ИНДУСТРИЈИ И ДОМАЋИНСТВУ
Акрилати 	Метилев метакрилат добија се од ацетона, цијановодоничне киселине и од метилацетона.	Најпрозирнија пластична маса некад плексиглас. Пропушта више светлости и од кристала. Виђа се у мутним или обојеним комадима. При додиру гладак и пријатан. Гори модрим пламеном, одбијајући варнице и ширећи пријатан мирис.	Провидни и неломљиви, али им се површина лако гребе, што се поправља специјалним прашком за чишћење. Неке су врсте отпорне према кључалој води, али најчешће постају меке већ при температури испод сто степени.	Задње стакло на аутомобилу, авионске куполе, наочари против сунца, лустери, поклопци за сатове, четке. У текстилу: кошуље, разне капе, нарочито за купање, итд.
Аминопласти 	Добијају се кондензацијом уреје и формола (уреоформонске смоле) или од меламина (меламинформол).	По изгледу су слични порцелану, понекипут су провидни, али најчешће непрозирни. Табле, које се добијају путем импрегнирања, могу да се полирају и да буду сјајне.	Отпорни на удар и према детерџенима и киселинама. Меламинска смола је отпорна према врелој води. Обојени горњи слој у потпуности чува свежину.	Служи као облога разних предмета.
Целулозици 	Ацетати се добијају дејством сирћетне киселине на целулозу. Целулоид се добија желатинизирањем нитроцелулозе помоћу камфора.	Ацетати се одликују лепом провидношћу и обојени могу да имитирају рожину и слоновачу. На ватри се претварају у угаљ одишући на бадем. Целулоид је по изгледу сличан лоптицама за пинг-понг.	Пошто је целулоид незапалив, материје од ацетата претстављају велику сигурност. Отпорне су на киселине и на слабе базе, али су осетљиве на ацетонска испарења и на ацетонску киселину. У топлој води постаје мекши.	Пластични филмови, фотографска врпца и магнетска трака, фармацевтска амбалажа, бране против сунца, „триглекс стакло“. Разне играчке и чешљеви. У текстилу: конци.
Фенопластици 	Базичне смоле које се добијају полимеризацијом фенола са формолом.	Глатки су али ретко прозирни (слични бакелиту). Не могу да буду светлих и пастелних боја. При удару одзвњају као дрво. Горе као дрво и том приликом испуштају мирис сличан фенолу.	Врло отпорни на удар, на киселине и соли.	Телефонски и радиопарати. Точкићи са зупцима, електрични изолатори, облоге аутомобила, горња плоча кафанских столова.
Полиамиди 	Добијају се концентрацијом дијазида и диамина добивених било од катрана, каменог угља (најлон) било од биљачка (рилсан).	Имају природно жућкасту или боју опала. Веома су лаки, глатки и светли. Док горе миришу на спаљени целер. То пе се без пламена.	Мале су густине. Веома су отпорни на механички притисак: на трљање, удар, притисак, на силу која савија итд. Отпорни су на многа хемиска дејства. Одолевају топлоти. Еластични су.	Зупчаници који се сами подмазују.
Полиестери 	Макромолекуларна једињења неког незасићеног полиацетилен са неким поли-алкохол у незасићеном раствору.	Смоле полиестера, најчешће појачане ткивом од стаклених влакана, прозирне су и при удару одају пун звук. Док горе имају арому.	При удару понашају се четрдесет пута боље од црног лим. Крајње отпорне на механички притисак. Не горе, не труле.	Каросерије аутомобила, трупова брода, каменни цистерне, кациге, столице, фотеље, лутке за излоге, штапови за пецање. У текстилу: материјал познато под именом тергал.
Полистирени 	Добијају се полимеризацијом стирена (хидрокарбид извучен из катрана каменог угља).	Сјајне и лепе површине. Могуће је да се добију у различитим бојама. На пламену се топе. Производи се углавном лако ломе.	Најлакши од тврдих термопластика, а истовремено и једна од материја које се најлакше лију у калупе. Отпоран према киселинама. Дobar изолатор против електричне струје.	Разне играчке, амбалаже, кутије, кутије за радиоапарат, изолатори итд.
Полиетилени 	Термопластичне смоле које се састоје из крупних молекула полимеризованог етилена.	Провидни као филм, полупровидни или непровидни. Тешко се боје изузев жуто, зелено и бело. Ако се принесу пламену замиришаће на свећу.	Производи су гитки. Без мириса, укуса и не пропуштају воду. Врела вода им не штоди, па чак ако је температура течности и до 150 степени.	Амбалажа за прехранбене артикле, посуђе, лавори, бокалице, бочице, електрични изолатори, цевни, славине, лекарске сонде.
Силикони 	Органски деривати кременске киселине добијени дејством силицијумових хлорида на органске хлориде.	Личе на каучук кад су употребљени као „еластомери“ (синтетички каучук). Практично су невидљиви у производима који их садрже. Ређе, као прах за мулаже, дају производе који су чврсти као фенопласти.	Онемогућавају капиларну апсорпцију воде, не запушавајући поре. Они, дакле, не чине материју непропустљивом за воду, али отклањају њено квашење. Одолевају високим температурама, спречавају пријањење и пењење.	Чине неквазивим: тканине, хартију, зидове, стакларију, кожу итд. Служе као прозводи за одржавање и као прозводи за лако вађење одлика из калупа.

Необјашњена МИСТЕРИЈА

крили да је он до најмањих појединости истоветан са њиховим „Дагласом А-3“ који је тако неславно завршио своју каријеру. Да ли је могуће да два конструктора са разних крајева света истовремено, замисли до најмањих појединости два истоветна апарата? У овакву случајност нико није хтео да поверује.

себе. Разочарана због неуспеха авиона, у чију је изградњу уложено преко стотину милиона долара, компанија „Даглас“ решила је да се не конструише више ниједан комад „најсавршенијег авиона на свету“.

Две године после ове тешке драме, Јапанци су лансирали свој чувени авион „Нуду“ који је као јаје јајету личио на „Даглас А-3“. Једина разлика била је у томе што купола кабине за пилота није била блиндирана, што је одговарало јапанским схватањима „чистства и јунаштва“. То је било тачно протекло време које је Јапанцима било потребно од 1937 године да би према евентуално заплењеним плановима почели масовну производњу суперавиона.

Било је потребно доста времена и живота америчких пилота док је оборен први авион „Нуду“. Амерички стручњаци који су га прегледали и испитали са запрепаштењем су от-

Остало су претпоставке које данас невероватно убедљиво делују. Мексиканска граница је сасвим близу Санта Монике. Могуће је да је издајник Скир у бришућем лету сишао на неки помоћни аеродром или пољану, предао авион јапанским шпијунима који су га демонтирали и затим морским путем транспортовали у Јапан. Можда он још и данас тамо под другим именом живи или је примио огромну награду и напустио се у некој земљи Латинске Америке или Европе. Можда се Скир сувише неопрезно удаљио од базе и доспео изнад Пацифика, где га је могла оборити нека јапанска поморска јединица, разарач или подморница? Можда је најзад све то само једна невероватна историјска коинциденција око које се пролило море мастила. Није искључено да је Скир само жртва усавршавања авиације и да његово тело већ више од две деценије почива заједно са групом суперавиона на дну Пацифика.

Свих јапанских авиона Америчанцима је у прошлом рату највише мука задао авион —фантом са ознаком „Нуду“ на трупу. Брз као муња, покретан као ластавица у лету, добро наоружан, он је сејао смрт и пустош у америчким редовима.

Стотине америчких пилота погинули су од његових рафала. Он је више од годину дана обезбеђивао Јапанцима премоћ у ваздуху. Све то не би претстављало никакву тајну да „Нуду“ није био слика и прилика једног америчког суперавиона који је пред сам рат, под необјашњивим околностима, не стао „без трага и гласа“.

Једног септембарског јутра 1937 године дванаест новинара САД ископали су се на аеродрому америчке ратне базе у Санта Монике да присуствују проби прототипа новог ловачког авиона „Даглас“. Конструктори су тврдили да је најбољи и најубојитији авион на свету. Цео аеродром светлוצао је од златастих еполета и шпирита. Многи амерички генерали и војни команданти дошли су да виде најновије ратно чудо.

Чудесни авион, увијен у заштитне цираде, налазио се на аеродрому. Механичари су вршили последње припреме. Када је машина откривена, свима присутнима отео се из груди узвик дивљења. Авион — једносед, наоружан с више митраљеза и једним топом од 20 милиметара имао је блиндирану куполу за пилота и деловао врло импозантно.

За седиштем авиона налазио се један од најбољих америчких експерименталних пилота, плавокоси Артур Скир, људина висока 185 сантиметара. Успу-

зао се у кабину. Погледао у небо које је било бистро плаве боје, затворио поклопац и већ у следећем тренутку машина је моћно заурчала. „Даглас А-3“ понос Америке, виноу се као орао у ваздух. Инжењери су саветовали Скиру да за време првог лета буде обазрив. Међутим, пилот је био горд на своју машину. Пројурно је невиђеном брзином изнад аеродрома на висини од свега 150 метара. Нестао је у облацима, затим се убрзо појавио на висини од неколико стотина метара и отуд се као стрела сунувратио према земљи. Гледаоцима је застао дах. Скир је поновио још један „лик“. Авион је сва та искушења одлично издржао. И стручњаци компаније, и пилоти и генерали били су одушевљени.

Авион је поново добио у висини и ускоро се изгубио у прамичима облака који су се оцртавали на вилику. Мрморене мотора изгубило се у тишини.

То је био први и последњи лет „Дагласа А-3“, најсавршенијег авиона на свету. Ни њега, ни пилота Скира нико више никада није видео. Многобројни авиони дали су се у потрагу за њим. Сувозице војне јединице претресле су целу територију САД, а разарачи и торпедерџи неделама су крстарили океанима. Пилоти су пажљиво претражили област Пацифика познату под именом „Гробље“, где се најчешће догађају несрећни случајеви авијатичарима, али, нигде: ни на земљи, ни у ваздуху, ни у води није нађен никакав траг авиона, остатак падобрана или део леша пилота.

Претпостављало се да би Скир, као и сваки други пилот у невољи, радијем алармирао о ближње базе. Али, он ни у једном тренутку није дао гласа од

„СУПЕР ВОЈНИК“

Пре извесног времена у Вашингтону је био изложен „супер војник“, једна лутка опремљена најидеалнијим оружјем. Лутка се налазила на „летећем тепиху“, о појасу је носила две ракете помоћу којих би војник могао да прескочи, боље рећи прелети реку или кланац и да се лагано спусти на земљу. У шлему се налазила прямо-предајна радиостаница. Пред отвором за очи пружао се инфрацрвени доглед за гледање кроз мрак, а ту је био и један „метаскоп“ који војнику казује да ли га непријатељски војник гледа сличним догледом. Лутка је на рукама имала рукавице, а на ногама чизме против свих врста окужења и против атомског дејства. Одело је начињено од дванаест слојева најлонског материјала који служи као панцир против метка. Ту је, наравно, била и пушка. Публика је постављала само једно питање: ако човек стави на себе све те ствари, неће ли и сам постати непокретна лутка?

ТРИПУТ УВЕЛИЧАНА

Ово је „портрет“ веома мале америчке ровчице (cryptotis parva), која је готово трипут већа на слици него у природи. Она је најкраћи сисар који живи у Северној Америци и велики је такмац у том погледу дугорепој ровчици, сићушном афричком мишу, који се сматра када одрасте за најмањег сисара на свету.

ПЕГАЗ ТРАЖИ ХИДРУ

ЦРТА А. ОИШЕ

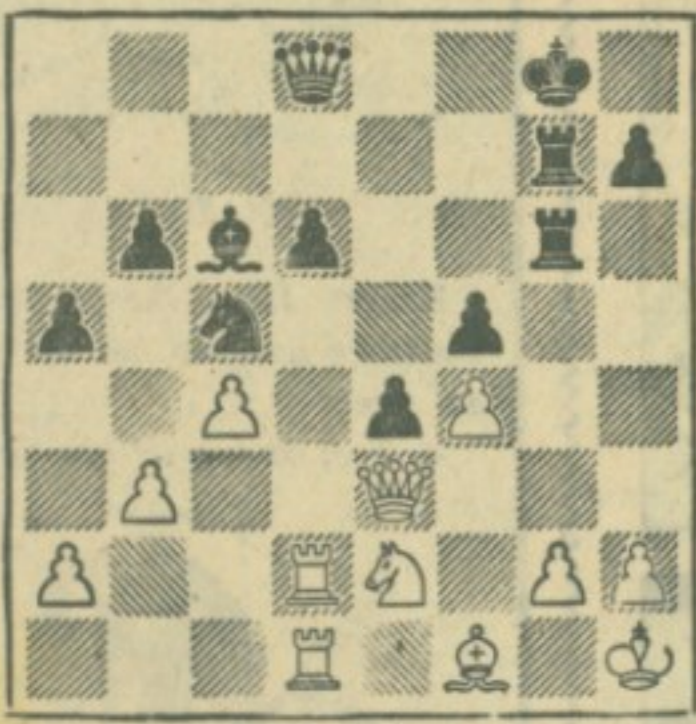

ОТРОВАНИ СНОМ

Многи људи се жале да немају добар сан, док су други у стању да спавају по дванаест и шеонаест сати и опет се жале да се нису довољно одморили. Слаб сан је, као што знамо, углавном последица слабих живаца. Потреба за што дужином сна, међутим, претставља неку врсту болести која се састоји у следећем. Док спавамо, не дишемо дубоко, а ми довољно брзо као кад смо будни, па један део угљен-диоксида који би требало да изађемо из плућа, остаје у крви. Ако се угљен-диоксид нагомилава више сати, у нашем организму наступа мало поремећаје. Пошто гас дејствује као наркотик, потреба за сном се повећава. Од оваквог умереног тровања организма пате нарочито гојазне особе. Међутим, лекари кажу да више од 10 сати дневно не треба нико да спава. Они препоручују свима који спавају дуго да после буђења више пута снажно издахну и удахну свежи ваздух како би из плућа изабацили устајале резерве.

Учимо шах

КС

Ово је позиција из једне од партија одиграних у четвртој колумни на Турниру кандидата за првенство света на Бледу. Ви ћете се вероватно сетити да је тако изгледала прекинута партија Керес—Петросјан. Између прекида и наставка партије шахисти су били подељени: једни су тврдили да ће победити Керес, а други су били уверени да је Петросјан у бољем положају и да му победа неће измаћи. Што се тиче вас, читалаца „Забавника“, без обзира да ли вам је познат или није резултат ове партије, њен наставак биће за вас веома поучан. А наставак је таква овако:

1. Се2—д4 Лц6—д7
2. а2—а3 Дд8—а8
3. Кх1—г1 х7—х5
4. Тд1—б1 х5—х4
5. Тб1—с2 Тг6—г4
6. Тд2—ф2 Да8—а8
7. б3—б4 Тг4—г3

У тешкој борби између двојице великих шахиста настаје преломни тренутак. Да ли ће Керес примити жртву коју му нуди Петросјан? Шта хоће Петросјан са овом понудом? То су се питали многи шахисти.

8. хг хг

Петросјан је изгубљен, речено је после овог похода.

9. Тф2—х2 Дд8—х4
10. Лф1—е2 Тг7—х7

Петросјан није изгубљен, рекли су затим шахисти.

11. Кг1—ф1 Дх4:ф4+!

Генијални поход великог Петросјана! Прво је жртвовао топа, а сада нуди и даму! И доводи Кереса у такву ситуацију да, узео или не даму, мора да преда партију!

КАО ДЕТЕ

Бели медведић „Себастијан“ је најпривлачније и најомиленије створење у зоолошком врту у Бристолу, у Енглеској. Једног дана био

је разуздан и у игри с мајком „Синтијом“ утри зао ју је. Мајка га је љутито одгурнула, али је он да би избегао батине шапом заклонио лице, исто као што чине деца.

*

ЗАХВАЉУЈУЋИ ВЕШТАЧКИМ АРТЕРИЈА-МА МОЋИ ЂЕМО ДА СЕ НАДАМО ПОДМЛА-БИВАЊУ — Два синтетичка влакна, дакрон и тефлон, амерички хирурзи данас сматрају као изванредан материјал за вештачке артерије, које се калеме код људи. Произашла из истих лабораторија, али скорнијег датума од најлона, она су га, у САД, и заменила.

На основу многобројних опита вештачких артерија амерички хирурзи и стручњаци за крвне судове дошли су до закључка да дакрон и тефлон имају: слабу порозност, изванредну гинкост и еластичност, јаку отпорност на телгење, апсолутан имунитет према биохемским променама и минимум задржавања фибрина на њиховим унутрашњим површинама чиме се спречава стварање усирене крви и убрзава залечење.

Органizam ова влакна добро подноси а калемљени делови помоћу тефлона и дакрона су веома дуготрајни и понеки лекари мисле да су кориснији од природних артерија узетих од животиња или добијени аутопсијом.

Изгледа чудновато, али ипак су се извесни лекари определили само за тефлон, док други раде само са дакроном кад су у питању велики или мали крвни судови. Ова два синтетичка влакна нису уопште истог састава али, сматра се, да имају ипак врло слична својства. Значи, убудуће не треба оклевати са операцијом артерија, јер постоје дакрон и тефлон.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ДЕЈСТВО ТОПЛЕ ВОДЕ НА ЧОВЕКА

Стручњаци обично саветују онима који тешко подносе врућину да се туширају. Међутим, треба знати — каже један руски лекар који је проучавао дејство топлог туша на раднице једне текстилне фабрике — да топла вода загрејана на 33 степена делује окрепљујуће на људски организам и на смирење нерва, више него она која је загрејана до 30 или преко 36 степена.

КОНЦЕНТРАТИ ПИВА И ВИСКАЈА

Јапански хемичари у индустрији алкохолних пића успели су да добију концентрате пива и вискија у полутечном стању. Паковани у тубе сличне пасти за зубе ови концентрати разблажени водом даће право пиво и виски. Поред овога, Јапанци ће свој национални напиток „саке“ — вино од пиринча, прерадити тако да се може продавати као гума за жвакање и киселе бомбоне.

ПРАКТИЧНИЈЕ...

Гумене цистерне у облику точка израђене су у Охају, у Америци, и већ се употребљавају. У сваки такав може да стане 2.000 литара течности. Њихова израда је много лакша и јевтинија него гвоздених цистерни, а могу лако да се преносе камионом и хеликоптерима. Ове гумене цистерне служеће за пренос бензина и петролеја. Њихова употреба је и предвиђена за преледе где има доста петролеја.

КОЛИКО МЕТЕОРА УЋЕ У ЗЕМЉИНУ АТМОСФЕРУ

У Земљину атмосферу — мисле неки стручњаци — уђе дневно 90 милиона метеора и они су довољно светли да се могу видети. Посматрањем фо-

тографија „покретних звезда“ два научника су одредили учесталост којом је бомбардована Земљина атмосфера на 80 километара висине, а то је пет пута већа од оне на којој лете млазни авиони.

ВЕЛИКА ПРОИЗВОДЊА „СРЧАНИХ“ ПУМПИ

У Словачкој је почела сервиска израда пумпи које за време операција замењују срце. Сам апарат је врло прост и ради на принципу мембранске пумпе, али је, кажу стручњаци, први у свету.

НОВЕ БОЈЕ ЗА КОЖУ

Помоћу „Идеалин“ боје све врсте тамне или светле коже могу добити другу боју. Кожа се превуче „Идеалином“ врло лако га упије и осуши се за 30 минута, а после се чисти као и обично. Друга врста боје у златном или сребрном тону може да се употреби за бојадисање обуће само за једно вече кад затреба, а сутрадан да се скине специјалном течношћу за чишћење мрља.

АУТОБУС-ВОЗ

Америчко удружење инжењера је дошло на идеју да се у великим градовима уведу аутобуси-возови. Њих би сачињавао већи број аутобуса, а возно би их аутоматски шофер великом брзином. На тај начин сматрају ови инжењери, решио би се проблем саобраћаја у великим градовима.

СВЕТЛУЌАЊЕ НЕКИХ ГЉИВА

Постоји једна врста светлуцаве печурке која расте на маслиновом дрвећу, затим на храсту и бору. Светлуцање се објашњава тиме што печурка „дихне“. Тај процес у коме је неопходан кисеоник ствара светлуцање. Под празним звоним оном нестаје. Чим ваздух поново испуни звоно светлуцање се јавља.

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊАКЕ ПОДМЛАЂУЈЕ САМ ЖИВОТ

Према исказима професора др Џонса са Медицинског факултета у Калифорнији све више има педесетогодишњака који се осећају млађи него што би се могло очекивати. После озбиљних испитивања тих случајева у Европи и Америци констатовано је да данашњи педесетогодишњак има бар за пет година мање од оног који је живео у почетку нашег века. Свакако да то осећање зависи и од физичке отпорности појединца.

ИЗДВОЈЕН ВИРУС ТРАХОМА

Трахом претставља тешко излечиву а веома раширену болест очију, нарочито у Јужноафричкој Унији где има милион оболелих. Сада је јужноафричким лекарима пошло за руком да већ одавно издвојени вирус трахома детаљно испитају помоћу електронског микроскопа.

ДОБРО ЈЕ СКУПО

Иако француске жене имају много укуса оне су у односу на жене других нација у Европи, најслабије одевене. Просечна Францускиња не купи годишње више од једне хаљине, јер је њен буџет ограничен. Енглескиња већ купи просечно две хаљине, док Американка за исто време шест.

ДА ЛИ ЈЕ ТАКО

Француски филозоф, математичар и физиолог Декарт (1596—1630), познат нарочито по свом делу „Расправа о методи“ био је на челу оних који су у XVII веку у Француској сматрали да су животиње само просте машине. Лафонтен да би ово оповргаво а и да би протурيو многе своје мисли о људима у својим баснама је дао животињама особине човека.

... римски писац и научник Плиније Старији у својој „Природној историји“ први помиње сапун као изум Гала који њиме

... највећи произвођач липовог цвета на свету јесте северни део Босне.

... у граматници хогентотских језика нема изузетака.

... за годину дана кукувија поред осталог поједе просечно 2190 мишева.

... научници су утврдили да мрави могу да живе и до 15 година.

... у Америци има удичних аутомата из којих пецароши могу,

перу косу да би добила лепши сјај. Плиније каже да Гали праве „сапо“ од неких масноћа и пепела извесних биљака.

... кад је хладно, врапци нацртају своје перје и због тога нам ове птице зими изгледају крупније и округлије.

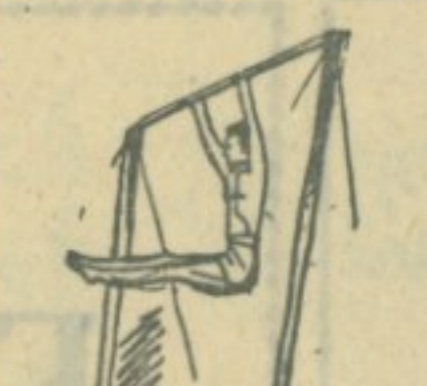

... видре веома воле да се играју. Једна од њихових игара састоји се у томе да у воду баце камен, а да затим зароне и камен дохвати пре него што потоне на дно.

за неколико центи, да добију живе кишне глисте.

... највиша научна лабораторија на свету налази се на врху планине Чакалтаја, у Јужној Бразилији, на висини од 5.210 метара и служи за проучавање космичких зракова.

... као обавезан предмет гимнастика је уведена у школе почетком XIX века, и

то прво у Шведској, затим у Данској и Норвешкој.

... совјетски научници израдили су, како се тврди, најтачнији апарат за мерење ниских температура који је добио име „волонметар“. Нови инструмент снабдевен је транзисторима и може да региструје топлотне промене од једног милионитог дела степена.

Водоравно: 1) део шаке; 2) вулканско гротло; 3) лавина; 4) место на Јадрану; 5) јелан зачин; 6) свеза; 7) мидишљав зачин; 8) треће и петинесто слово Њирилине; 9) хлајетина; 10) пехтија; 11) гичка бољина зоре; 12) мена за технику; 13) бој; 14) плаканиа; 15) завршетак музичког комада; 16) пописе штампарских преписа; 17) стравно мушко име; 18) шабачка дворана; 19) уштина речца; 20) савремени технички уређај; 21) лична заменица; 22) женско име; 23) непобитна чињеница; 24) језеро у Етиопији.

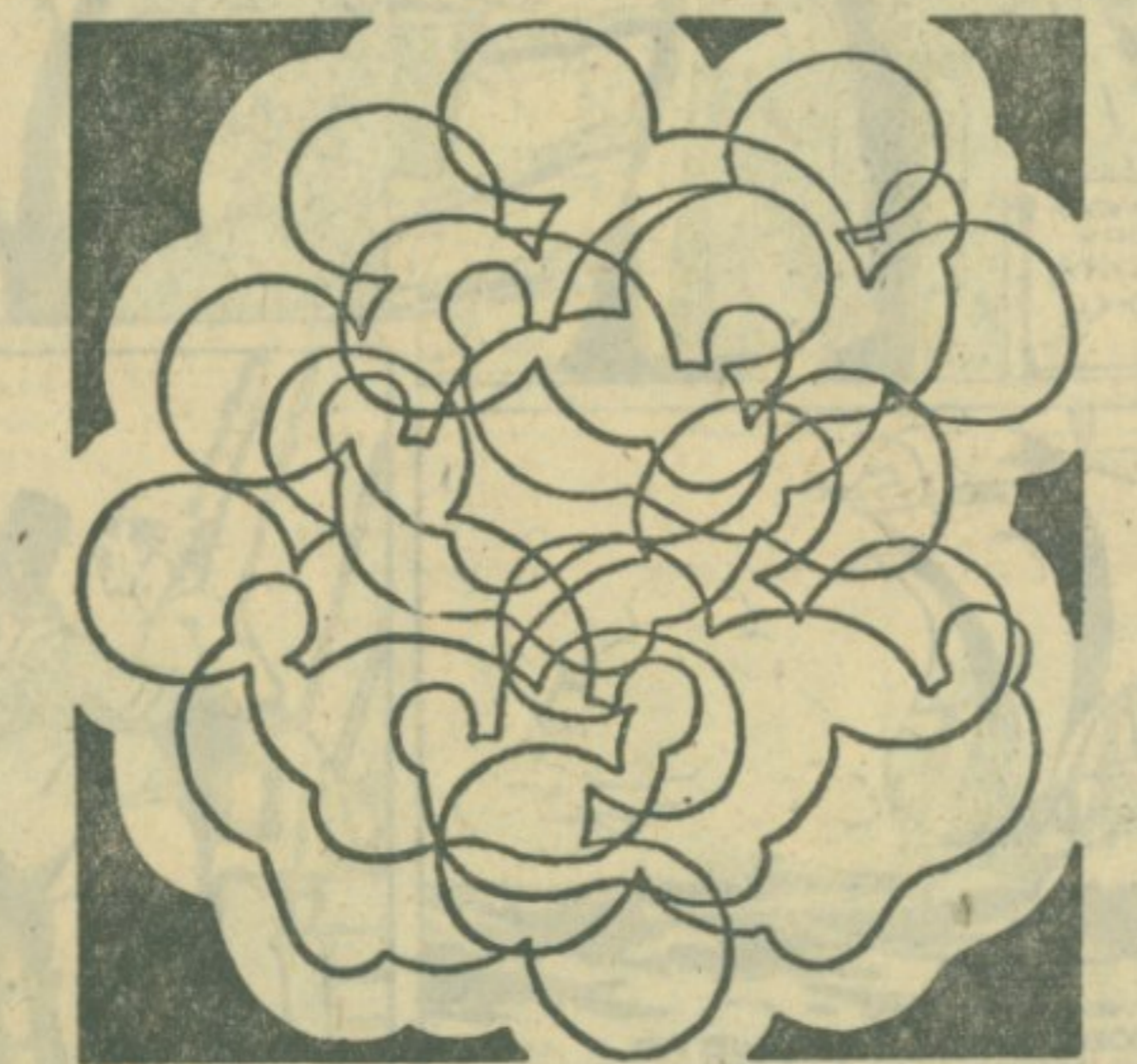
Усправно: 1) пробање; 2) град у Италији; 3) два слова; 4) боја лина; 5) слово гичке азбуке; 6) главни град једне суселне земље; 7) лепа (дијалект); 8) ученост; 9) мушко име; 10) вежа; 11) наша планина; 12) проклет; 13) бољаван; 14) земљорадник; 15) мото; 16) потврда, уверевање; 17) лице из „Хиљаду и једне ноћи“; 18) покравина у Турској; 19) остаци; 20) врста папачага; 21) остаци на Јадрану; 22) хемиски знак за тантал.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЧАРОВАН РАЧУН

Раздели друговима чисте хартијине и оловке и реши им да сваки напише троцифрени број и затим да исти број напише и наопако тј. последњу цифру као прву и тако даље, и онда мањи одузме од већег. Од разлике нека ти каже само последњи број, па ћеш одмах погодити цео број. А то није нимало тешко.

На пример: један од другова напише 482 и тај број обрнут је 284, овај мањи одузео је од првог и добио остатак 198. Теби каже последњи број — 8.

НЕОБИЧНА КОМПОЗИЦИЈА

Ова необична композиција претставља измене силуете Микеланджело. Да ли знате колико их има?

Изгледа вам врло тешко да се изброје! Никако. Ако сте можете сами, ми ћемо вам помоћи. Има осам осмугута. Најбоље је да сваку извучете оловком друге боје. Други начин, без оловке, такође је лак. Једноставно избројте носе. Јер се они могу лако пребројати.

ВЕШТА ВЕШТИНА

Замолите мајку да вам да тубоку стаклену ззелу Напуниште је веома ставите конку шећера на широк плочаст заштитач који ћете спустити на површину воде. Познато вам је да је заштитач од плуте и да га може потопити.

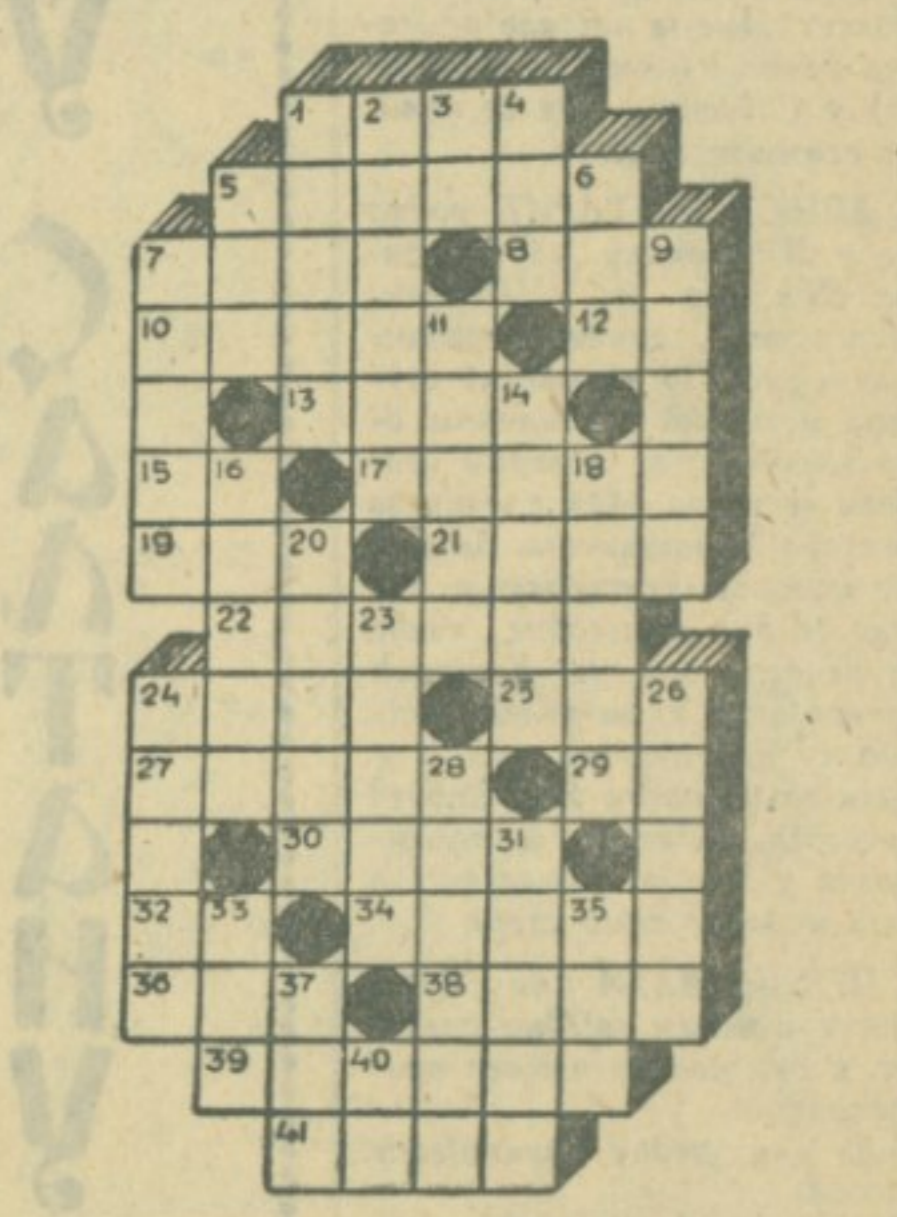
Тако ће и конка шећера па пливајућа на површини што докста још није вештина. Замолите онда: „Ко може да спусти шећер у воду и да се не овлажи? — Нико!“

Онда извадите из пена телну чапур чим је отвор мало мањим од заштитача, поклопите њоме заштитач са шећером и забезно их политисните на доле уз зно.

Чапша је била сасвим природно испуњена ваздухом као сваки празан простор па стога у њу није могла продрети нијељна телна кап воде, тако да је шећер остао дубоко поље у води ова као и пре тога.

ЗА РАЧУНЦИЈЕ

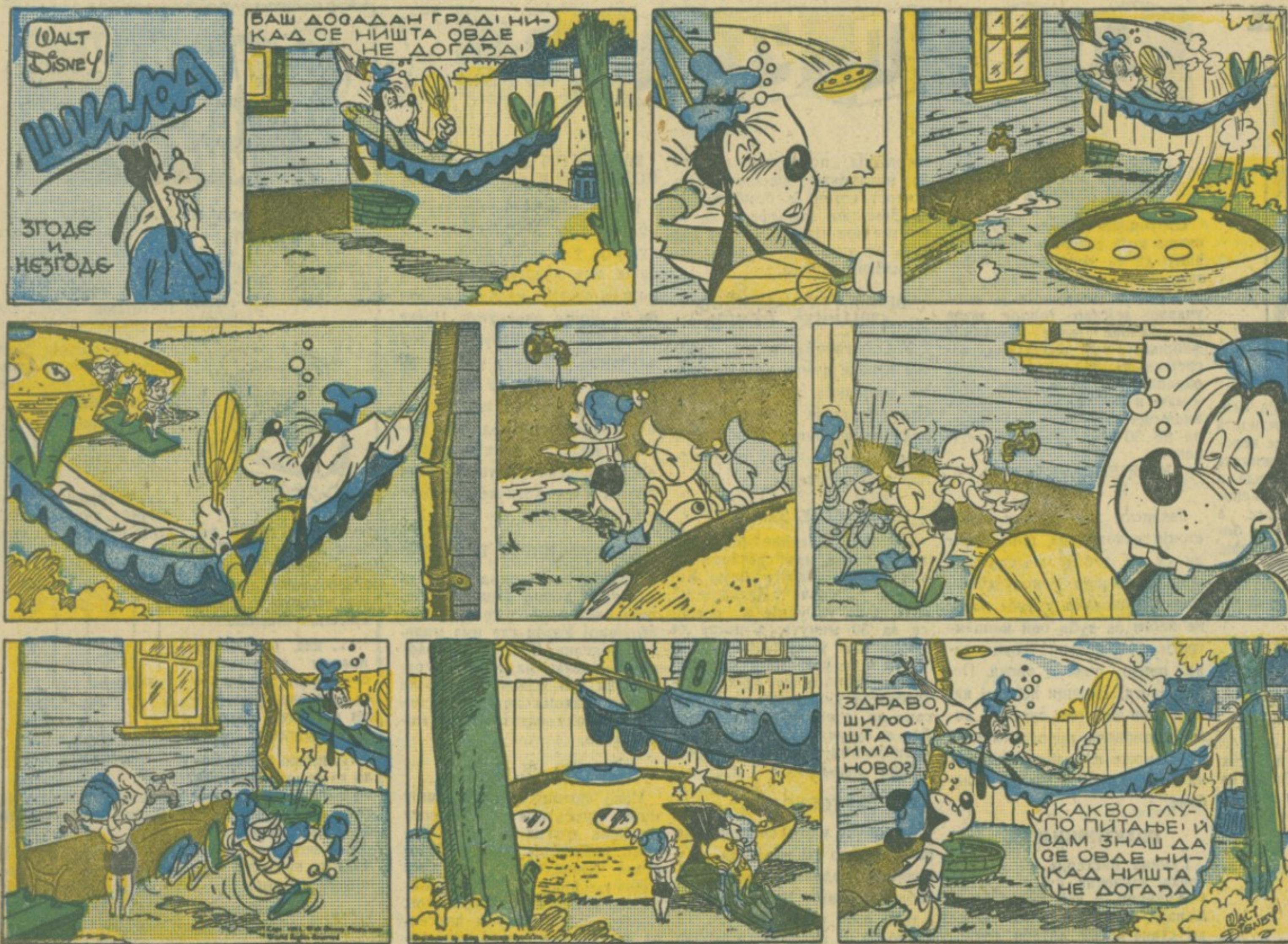
Ма ком троцифреним бројем допиши такав исти број, па ће нови шестодифрени број бити делив са 7, 11 и 13. На пример: број 894, допиши му исти број и добићеш шестодифрени број 894894. Подели га са осам измаћен количник 806652 са једанаест 5324 а са тринаест 4328.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Трост; 2) пролаз; 3) пакт; 4) Лил; 5) трака; 6) до; 7) чвор; 8) ца; 9) арест; 10) Арп; 11) тока; 12) Савана; 13) Нена; 14) ила; 15) Енаре; 16) ар; 17) нага; 18) ак; 19) Нигер; 20) Дом; 21) Паја; 22) салата; 23) бата.

Усправно: 1) тркач; 2) ротква; 3) сл; 4) тал; 5) пар; 6) зид; 7) птица; 8) лопта; 9) ворба; 10) реони; 11) арсен; 12) скала; 13) гаван; 14) варан; 15) Ненад; 16) арача; 17) Египат; 18) Агата; 19) кос; 20) еја; 21) нар; 22) ла.

ТРИ ЛИЦА

Капут Пера Ждере прилично се излизао, на му Шиља каже:
— Твој капут се већ толи-

ко излизао да би требало да га прекренеш!
— Ех, на зар ти мислиш да мој капут има три лица! — уздахнуо је Пера Ждера.

КАДА ЈЕ ГАЈА БИО МАЛИ

Ово се десило када је Гаја био мали и шивао у другом разред основне школе.

— Шта! У другом си разреду а не знаш честито да бројиш ни до десет! — зрдио је једног дана Гају њека Паја. — Волео бих да знам шта мислиш са тим знањем да постанеш и шта се уопште може постати.

— Судија на ринцу! — одговорио је мирно Гаја.

ПИТАЊА од ђаци

Шта је безоарка?
Шта је вохајнит?
Који је наш човек био ректор Универзитета у Падови?
Шта је припијевка?

ОДГОВОР:

БЕЗОАРКА (Carap algoidis) је дивља коза југоисточне Европе и Западне Азије.

Крајем прошлог века уведена је у италијанска ловишта где се одомаћила.

ВОХАЈНИТ је синоним за боксит. Име је настало од места Бохиња (немачки Wocheln) у Словенији, где се налазе лежишта боксита.

ДИНКО ЗЛАТАРИЋ родио се у Дубровнику 1558 године. Студирао је у Падови: филозофију, грчки и грађанско право. По завршетку студија истичући се великим образовањем и угледом изабран је ту за 1579 годину за ректора Универзитета. За време његовог ректоровања дошло је до међусобне свађе студената, али је Златарић захваљујући свом угледу смирио ту побуну, на му је у знак захвалности за то, поред осталог, подигнута и спомен-плоча у згради Универзитета која и данас тамо стоји.

ПРИПИЈЕВАТИ по Вуку, значи с неким заједно опевати, и Вук наводи пример припијевке:

Да ви једну припијевку кажем:
Синцир-гвожђе мука је велика,
Да велика мука на јунаке,
Тамница је гора од синцира,
А зла жена гора од обоје,
А зла памет нег све троје.

БАЛКА О ЦОРУ СВАТАНИ!

ДОК СА ЦРКВЕ ЗВОНЕ ЗВОНА

...ПОЗДРАВЉАЈУ СВИ ГВИДОНА

У КНЕЖЕВСКОМ СЈАЈНОМ ДВОРУ ИСТОГ ДАНА, НА СБОРУ, ОДЛУЧИШЕ ДА ИМ ОН...

...БУДЕ ВЛАДАР КНЕЗ ГВИДОН!

ПОВЕТАРАЦ ДАКО ШЕЋЕ, ЈЕ ДРЕЊАЦУ МОРЕМ КРЕЋЕ, УСРЕД ДАНА ЛЕГА, ВЕДРА, РАБАПЕТИХ, ПУНИХ ЈЕДРА!

ЗАПОВЕДНИК ЈАБЕ СТАРИ КУВАР, МОМЦИ И МОРНАРИ УИУТВЕЊУ И У СТРАВИ КО ДА САЊАЈУ НА ЈАВИ, - ВЛАДИ, ВИЧУ, ПЛЕДЛО, ЕНЕ, НЕКАД БЕХУ ПУТЕ СТЕНЕ, САД ЈЕ НИКАА ВАРОВ ГРАВА ГРАД ОБИДАН КЮ ТЕРВАВА!